

**STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNICH
W ZESPOLE SZKÓŁ GEODEZYJNO-DROGOWYCH
I GOSPODARKI WODNEJ IM. GABRIELA
NARUTOWICZA W KRAKOWIE**

Preambuła

Naczelną zasadą wszystkich działań podejmowanych przez pracowników Zespołu Szkół Geodezyjno-Drogowych i Gospodarki Wodnej w Krakowie im. Gabriela Narutowicza w Krakowie jest działanie dla dobra dziecka i w jego najlepszym interesie. Pracownik szkoły traktuje dziecko z szacunkiem oraz uwzględnia jego potrzeby. Niedopuszczalne jest stosowanie przez pracownika wobec dziecka przemocy w jakiegokolwiek formie. Pracownik realizując te cele, działa w ramach obowiązującego prawa, przepisów wewnętrznych szkoły oraz swoich kompetencji.

ROZDZIAŁ I

Objaśnienie terminów

1. Pracownikiem szkoły jest osoba zatrudniona w niej na podstawie umowy o pracę.
2. Dzieckiem jest każda osoba do ukończenia 18. roku życia.
3. Opiekunem dziecka jest osoba uprawniona do jego reprezentacji, w szczególności rodzic lub opiekun prawny tego dziecka. W myśl niniejszego dokumentu opiekunem jest również rodzic zastępczy.
4. Zgoda rodzica dziecka oznacza zgodę co najmniej jednego z rodziców dziecka. Jednak w przypadku braku porozumienia między rodzicami dziecka należy poinformować rodziców o konieczności rozstrzygnięcia sprawy przez sąd rodzinny.
5. Osoba odpowiedzialna za Internet to wyznaczona przez Dyrektora Szkoły osoba/firma sprawujący nadzór nad korzystaniem z Sieci przez dzieci na terenie szkoły oraz nad bezpieczeństwem dzieci w Internecie.
6. Osoba odpowiedzialna za Standardy Ochrony Małoletnich to wyznaczony przez Dyrektora Szkoły pracownik sprawujący nadzór nad realizacją Standardów Ochrony Małoletnich przed krzywdzeniem w szkole.
7. Dane osobowe dziecka to wszelkie informacje umożliwiające jego identyfikację.

ROZDZIAŁ II

Zasady bezpiecznej rekrutacji pracowników oraz dopuszczanie osób lub innych organizatorów do działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem małoletnich lub z opieką nad nimi pracodawcy praktyk w Zespole Szkół Geodezyjno-Drogowych i Gospodarki Wodnej im. Gabriela Narutowicza w Krakowie

ZASADY BEZPIECZNEJ REKRUTACJI PRACOWNIKÓW

1. Kwalifikacje kandydata

Szkoła musi zadbać, aby osoby przez nią zatrudnione (w tym wolontariusze) posiadały odpowiednie kwalifikacje do pracy z dziećmi oraz były dla nich bezpieczne. Aby sprawdzić powyższe, w tym stosunek osoby zatrudnianej do dzieci i podzielenia wartości związanych z szacunkiem wobec nich oraz przestrzegania ich praw, szkoła może żądać danych (w tym dokumentów) dotyczących:

- a. wykształcenia,
- b. kwalifikacji zawodowych,
- c. przebiegu dotychczasowego zatrudnienia kandydata/kandydatki.

W każdym przypadku szkoła musi posiadać dane pozwalające zidentyfikować osobę przez nią zatrudnioną, niezależnie od podstawy zatrudnienia. Szkoła powinna zatem znać:

- a. imię (imiona) i nazwisko,
- b. datę urodzenia,
- c. dane kontaktowe osoby zatrudnianej.

2. Referencje z poprzednich miejsc zatrudnienia.

Szkoła może prosić kandydata/kandydatkę o przedstawienie referencji od poprzedniego pracodawcy lub o podanie kontaktu do osoby, która takie referencje może wystawić. Podstawą dostarczenia referencji lub kontaktu do byłych pracodawców jest zgoda kandydata/kandydatki. Niepodanie takich danych w świetle obowiązujących przepisów nie powinno rodzić dla tej osoby negatywnych konsekwencji w postaci np. odmowy zatrudnienia wyłącznie w oparciu o tę podstawę. Szkoła nie może samodzielnie prowadzić tzw. screeningu osób ubiegających się

o pracę, gdyż ograniczają ją w tym zakresie przepisy ogólnego rozporządzenia o ochronie danych osobowych ¹ oraz Kodeksu pracy ².

3. Rejestr Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym.

Przed zatrudnieniem osoby szkoła jest zobowiązana sprawdzić osobę zatrudnianą w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym ³ – Rejestr z dostępem ograniczonym oraz Rejestr Osób, w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15 wydała postanowienie o wpisie w Rejestrze. Rejestr dostępny jest na stronie: rps.ms.gov.pl. By móc uzyskać informacje z rejestru z dostępem ograniczonym, konieczne jest uprzednie założenie profilu placówki. Aby sprawdzić osobę w Rejestrze, placówka potrzebuje następujących danych kandydata/kandydatki:

- a. nazwisko i pierwsze imię
- b. data urodzenia,
- c. PESEL,
- d. nazwisko rodowe,
- e. imię ojca,
- f. imię matki.

Wydruk z Rejestru należy przechowywać w aktach osobowych.

4. Centralny Rejestr Orzeczeń Dyscyplinarnych.

Przed dopuszczeniem osoby zatrudnianej do wykonywania obowiązków związanych z wychowaniem i edukacją szkoła jest zobowiązana sprawdzić osobę zatrudnianą w Centralnym Rejestrze Orzeczeń Dyscyplinarnych⁴ (CROD). Rejestr dostępny jest na stronie: strefasio.men.gov.pl. Aby sprawdzić osobę w Rejestrze placówka potrzebuje numeru PESEL kandydata/kandydatki.

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. U. UE. L. z 2016 r. Nr 119 str. 1 z późn. zm.)

² Art. 22 1 oraz art. 22 1a Ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1510).

³ Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 152).

⁴ Art. 10 ust. 8b Ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1762 z późn.zm.)

5. Zaświadczenie z Krajowego Rejestru Karnego⁵.

6. Oświadczenie o państwach zamieszkiwania.

Pod rygorem odpowiedzialności karnej kandydat składa oświadczenie o tym, czy w ciągu ostatnich 20 lat zamieszkiwał na terenie państw innych niż Rzeczpospolita Polska oraz kraj, którego jest obywatelem.

7. Zaświadczenie z Rejestru Karnego państwa innego niż Polska.

Jeżeli osoba posiada obywatelstwo inne niż polskie, wówczas powinna przedłożyć również zaświadczenie z rejestru karnego państwa obywatelstwa uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi.

Jeżeli prawo państwa, z którego ma być przedłożone zaświadczenie o niekaralności nie przewiduje wydawania takiej informacji lub nie prowadzi rejestru karnego, wówczas kandydat/kandydatka składa pod rygorem odpowiedzialności karnej oświadczenie o niekaralności oraz o toczących się postępowaniach przygotowawczych, sądowych i dyscyplinarnych.

Pod oświadczeniami składanymi pod rygorem odpowiedzialności karnej składa się klauzulę następującej treści: „Jestem świadoma/y odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

ZASADY DOPUSZCZANIA OSÓB LUB INNYCH ORGANIZATORÓW DO DZIAŁALNOŚCI ZWIĄZANEJ Z WYCHOWANIEM, EDUKACJĄ, WYPOCZYNKIEM, LECZENIEM MAŁOLETNICH LUB Z OPIEKĄ NAD NIMI PRACODAWCY PRAKTYK

1. Rejestr Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym.

Przed dopuszczaniem osoby i innych organizatorów do działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem małoletnich lub z opieką nad nimi pracodawcy szkoły jest zobowiązana sprawdzić osobę lub organizatorów w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle

⁵ Ustawa z dnia 24 maja 2000 r. o Krajowym Rejestrze Karnym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1709).

Seksualnym⁶ – Rejestr z dostępem ograniczonym oraz Rejestr Osób, w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15 wydała postanowienie o wpisie w Rejestrze. Rejestr dostępny jest na stronie: rps.ms.gov.pl. By móc uzyskać informacje z rejestru z dostępem ograniczonym, konieczne jest uprzednie założenie profilu placówki. Aby sprawdzić osobę w Rejestrze, placówka potrzebuje następujących danych kandydata/kandydatki:

- a. nazwisko i pierwsze imię
- b. data urodzenia,
- c. PESEL,
- d. nazwisko rodowe,
- e. imię ojca,
- f. imię matki.

- 2. Zaświadczenie z Krajowego Rejestru Karnego⁷.
- 3. Zaświadczenie z Rejestru Karnego państwa innego niż Polska.

Jeżeli osoba posiada obywatelstwo inne niż polskie, wówczas powinna przedłożyć również zaświadczenie z rejestru karnego państwa obywatelstwa uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi.

Jeżeli prawo państwa, z którego ma być przedłożone zaświadczenie o niekaralności nie przewiduje wydawania takiej informacji lub nie prowadzi rejestru karnego, wówczas osoba lub organizator składa pod rygorem odpowiedzialności karnej oświadczenie o niekaralności oraz o toczących się postępowaniach przygotowawczych, sądowych i dyscyplinarnych.

Pod oświadczeniami składanymi pod rygorem odpowiedzialności karnej składa się klauzulę następującej treści: „Jestem świadoma/y odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

⁶ Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 152).

⁷ Ustawa z dnia 24 maja 2000 r. o Krajowym Rejestrze Karnym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1709).

**Oświadczenie o niekaralności i zobowiązaniu do przestrzegania Standardów Ochrony
Małoletnich**

.....

miejsce i data

Ja, nr PESEL
oświadczam, że nie byłam/em skazana/y za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej
i obyczajności, i przestępstwa z użyciem przemocy na szkodę małoletniego i nie toczy się
przeciwko mnie żadne postępowanie karne ani dyscyplinarne w tym zakresie.

Jestem świadoma/y odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Ponadto oświadczam, że zapoznałam/-em się ze Standardami Ochrony Małoletnich
obowiązującymi w Zespole Szkół Geodezyjno-Drogowych i Gospodarki Wodnej im. Gabriela
Narutowicza i zobowiązuje się do ich przestrzegania.

.....

podpis

ROZDZIAŁ III

Zasady zapewniające bezpieczne relacje między uczniem a personelem szkoły, w szczególności zachowania niedozwolone wobec uczniów

Naczelną zasadą wszystkich czynności podejmowanych przez personel jest działanie dla dobra dziecka i w jego najlepszym interesie. Personel traktuje dziecko z szacunkiem oraz uwzględnia jego godność i potrzeby. Niedopuszczalne jest stosowanie wobec dziecka przemocy w jakiegokolwiek formie. Personel, realizując te cele, działa w ramach obowiązującego prawa, przepisów wewnętrznych instytucji oraz swoich kompetencji. Zasady bezpiecznych relacji personelu z dziećmi obowiązują wszystkich pracowników, stażystów i wolontariuszy. Znajomość i zaakceptowanie zasad są potwierdzone podpisaniem oświadczenia.

§ 1

Relacje personelu z dziećmi

Każdy pracownik szkoły zobowiązany jest do utrzymywania profesjonalnej relacji z dziećmi i każdorazowego rozważenia, czy reakcja, komunikat bądź działanie wobec dziecka są adekwatne do sytuacji, bezpieczne, uzasadnione i sprawiedliwe wobec innych dzieci. Należy działać w sposób otwarty i przejrzysty dla innych, aby zminimalizować ryzyko błędnej interpretacji zachowania pracownika.

§ 2

Komunikacja z dziećmi

1. W komunikacji z dziećmi należy zachować cierpliwość i szacunek.
2. Dzieci należy słuchać uważnie i udzielać im odpowiedzi adekwatnych do ich wieku i danej sytuacji.
3. Nie wolno zawstydząć, upokarzać, lekceważyć i obrażać dziecka. Nie wolno krzyczeć na dziecko w sytuacji innej niż wynikająca z bezpieczeństwa dziecka lub innych dzieci.
4. Nie wolno ujawniać informacji wrażliwych dotyczących dziecka wobec osób nieuprawnionych, w tym wobec innych dzieci. Obejmuje to wizerunek dziecka, informacje o jego/jej sytuacji rodzinnej, ekonomicznej, medycznej, opiekuńczej i prawnej.
5. Podejmując decyzje dotyczące dziecka, należy poinformować je o tym oraz starać się uwzględnić jego oczekiwania.

6. Należy szanować prawo dziecka do prywatności. Jeśli chronienie dziecka wymaga odstąpienia od zasady poufności, należy wyjaśnić mu to najszybciej jak to możliwe.
7. Jeśli pojawi się konieczność porozmawiania z dzieckiem na osobności, należy zostawić uchylone drzwi do pomieszczenia i zadbać, aby być w zasięgu wzroku innych. Można też poprosić drugiego pracownika o obecność podczas takiej rozmowy.
8. Pracownikowi nie wolno zachowywać się w obecności dzieci w sposób niestosowny: używać wulgarnych słów, gestów i żartów, czynić obraźliwe uwagi, nawiązywać w wypowiedziach do aktywności bądź atrakcyjności seksualnej oraz wykorzystywać wobec dziecka relacji władzy lub przewagi fizycznej (zastraszanie, przymuszanie, groźby).
9. Należy zapewnić dzieci, że jeśli czują się niekomfortowo w jakiejś sytuacji, wobec konkretnego zachowania czy słów, mogą o tym powiedzieć rozmówcy lub innemu pracownikowi szkoły i mogą oczekiwać odpowiedniej reakcji i/lub pomocy.

§ 3

Działania podejmowane wobec dzieci

1. Należy:

- Doceniać i szanować wkład dzieci w podejmowane działania, aktywnie je angażować i traktować równo bez względu na ich płeć, orientację seksualną, sprawność/niepełnosprawność, status społeczny, etniczny, kulturowy, religijny i światopogląd.
- Unikać faworyzowania dzieci.
- Raportować dyrekcji wszystkie ryzykowne sytuacje, obejmujące zauroczenie dzieckiem przez pracownika lub odwrotnie. W przypadku dostrzeżenia tego typu sytuacji, zareagować stanowczo, ale z wyczuciem, aby zachować godność osób zainteresowanych.

2. Nie wolno:

- Nawiązywać z dzieckiem jakichkolwiek relacji romantycznych lub seksualnych ani składać mu propozycji o nieodpowiednim charakterze. Obejmuje to także seksualne komentarze, żarty, gesty oraz udostępnianie dzieciom treści erotycznych i pornograficznych bez względu na ich formę.
- Utrwalać wizerunku dziecka (filmowanie, nagrywanie głosu, fotografowanie) dla potrzeb prywatnych. Dotyczy to także umożliwienia osobom trzecim utrwalenia

wizerunków dzieci, jeśli dyrekcja nie została o tym poinformowana, nie wyraziła na to zgody i nie uzyskała zgód rodziców/opiekunów prawnych oraz samych dzieci.

- Proponować dzieciom alkoholu, wyrobów tytoniowych ani nielegalnych substancji, jak również używać ich w obecności dzieci.
- Wchodzić w relacje jakiegokolwiek zależności wobec dziecka lub jego rodziców/opiekunów albo zachowywać się w sposób mogący sugerować istnienie takiej zależności, prowadzący do oskarżeń o nierówne traktowanie bądź czerpanie jakichkolwiek korzyści. Nie dotyczy to okazjonalnych podarków związanych ze świętami w roku szkolnym, np. kwiatów, prezentów składkowych czy drobnych upominków.

§ 4

Kontakt fizyczny z dziećmi

1. Należy:

- Mieć świadomość, że każde przemocowe działanie wobec dziecka jest niedopuszczalne. Istnieją jednak sytuacje, w których fizyczny kontakt z dzieckiem może być stosowny i spełnia zasady kontaktu bezpiecznego: jest odpowiedzią na potrzeby dziecka w danym momencie, uwzględnia kontekst kulturowy i sytuacyjny. Nie można jednak wyznaczyć uniwersalnej stosowności każdego takiego kontaktu fizycznego, ponieważ zachowanie odpowiednie wobec jednego dziecka może być nieodpowiednie wobec innego.
- Kierować się zawsze profesjonalnym osądem, słuchając, obserwując i odnotowując reakcję dziecka, pytając je o zgodę na kontakt fizyczny (np. przytulenie) i zachowując świadomość, że nawet przy dobrych intencjach taki kontakt może być błędnie zinterpretowany przez dziecko lub osoby trzecie.
- Zawsze być przygotowanym na wyjaśnienie swoich działań.
- Zachować szczególną ostrożność wobec dzieci, które doświadczyły zaniedbania bądź nadużycia i krzywdzenia, w tym seksualnego. Doświadczenia takie mogą czasem sprawić, że dziecko będzie dążyć do nawiązania niestosownych, nieadekwatnych fizycznych kontaktów z dorosłymi. W takich sytuacjach powinno się reagować z wyczuciem, jednak stanowczo, by pomóc dziecku zrozumieć znaczenie osobistych granic.

- Poinformować dyrekcję szkoły i postępować zgodnie z obowiązującą procedurą interwencji w przypadku bycia świadkiem nieodpowiednich zachowań i sytuacji ze strony innych dorosłych lub dzieci.

2. Nie wolno:

- Bić, szturchać, popychać ani w jakikolwiek sposób naruszać integralności fizycznej dziecka.
- Dotykać dziecka w sposób, który może być uznany za nieprzyzwoity lub niestosowny.
- Ukrywać kontaktu fizycznego z dzieckiem ani też wiązać go z jakąkolwiek gratyfikacją.

§ 5

Kontakty poza godzinami pracy

1. Należy:

- Kontaktować się z dziećmi wyłącznie w godzinach pracy i w celach edukacyjnych lub wychowawczych. Jeśli zachodzi taka konieczność, właściwą formą komunikacji z dziećmi i ich rodzicami lub opiekunami poza godzinami pracy są kanały służbowe (e-mail, dziennik elektroniczny).
- Informować dyrekcję o ewentualnej konieczności spotkania z dziećmi poza godzinami pracy. Rodzice/opiekunowie prawni dzieci muszą wyrazić zgodę na taki kontakt.
- Zachować poufność wszystkich informacji dotyczących innych dzieci, ich rodziców oraz opiekunów w przypadku utrzymywania relacji towarzyskich lub rodzinnych, wynikających z faktu, że dzieci i rodzice/opiekunowie dzieci są osobami bliskimi wobec pracownika.

§ 6

Bezpieczeństwo on-line

Każdy pracownik szkoły musi być świadomy cyfrowych zagrożeń i ryzyka wynikającego z rejestrowania jego prywatnej aktywności w sieci przez aplikacje i algorytmy. Dotyczy to lajkowania określonych stron, korzystania z aplikacji randkowych, na których może spotkać uczniów/uczennice, obserwowania określonych osób/stron w mediach społecznościowych. Jeśli profil pracownika jest publicznie dostępny, dzieci i ich rodzice/opiekunowie będą mieć wgląd w jego cyfrową aktywność.

ROZDZIAŁ IV

Zasady i procedury podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu ucznia w Zespole Szkół Geodezyjno-Drogowych i Gospodarki Wodnej im. Gabriela Narutowicza w Krakowie

§ 1

W Zespole Szkół Geodezyjno-Drogowych i Gospodarki Wodnej w Krakowie stosuje się definiowanie przemocy domowej oraz osoby doświadczającej przemocy domowej i osoby stosującej przemoc domową zgodnie z Ustawą o przeciwdziałaniu przemocy domowej⁸.

1. Przez przemoc domową rozumiemy jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:
 - a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
 - b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
 - c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
 - d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
 - e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.⁹
2. Osobą doznającą przemocy może być:
 - a) małżonek, także w przypadku, gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
 - b) wstępny i zstępny oraz ich małżonkowie,
 - c) rodzeństwo oraz ich wstępni, zstępni i ich małżonkowie,

⁸ Ustawa z dnia 29 lipca 2005r o przeciwdziałaniu przemocy domowej

⁹ Art. 2 ust. 1 pkt. 1) Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 z późn. zm.).

- d) osoba pozostającą w stosunku przysposobienia i jej małżonek oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- e) osoba pozostającą obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- f) osoba wspólnie zamieszkująca i gospodarująca oraz jej wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie, a także osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania.¹⁰

Przez osobę doznającą przemocy domowej rozumiemy również małoletniego będącego świadkiem przemocy domowej wobec osób, o których mowa powyżej.¹¹

3. Za stosującego przemoc domową może być uznana tylko osoba pełnoletnia.¹²

§ 2

W celu realizacji obowiązków wynikających z § 3 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury "Niebieskiej Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta" (Dz. U. poz. 1870) pracownik szkoły podejmuje działania interwencyjne polegające na:

- 1) zapobieżeniu zagrożenia dla życia lub zdrowia osoby doznającej przemocy domowej, w tym informowaniu Policji lub Żandarmerii Wojskowej o okolicznościach uzasadniających zastosowanie art. 15aa i art. 15aaa ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2023 r. poz. 171, z późn. zm.1)), a w przypadku żołnierzy pełniących czynną służbę wojskową – art. 18a i art. 18aa ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1266 i 1860);
- 2) udzieleniu osobie doznającej przemocy domowej pierwszej pomocy przedmedycznej lub zapewnieniu pomocy medycznej;
- 3) zaspokojeniu podstawowych potrzeb, w tym udzieleniu wsparcia i poradnictwa, w szczególności od przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,

10 Art. 2 ust. 1 pkt. 2) Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 z późn. zm.).

11 Art. 2 ust. 2 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 z późn. zm.).

12 Art. 2 ust. 1 pkt. 3) Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 z późn. zm.).

specjalistycznych ośrodków wsparcia dla osób doznających przemocy domowej, organizacji pozarządowych i stowarzyszeń działających na rzecz osób doznających przemocy domowej na podstawie Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

KWESTIONARIUSZ OCENY RYZYKA WYSTĘPOWANIA PRZEMOCY DOMOWEJ WOBEC DZIECKA OD 9 ROKU ŻYCIA

LISTA A:

Informacja od dziecka lub osoby, która była bezpośrednim świadkiem, wskazująca na to, że:

A.1. *Ktoś w domu bije dziecko, popycha, szarpie, potrząsa, przytrzymuje, rzuca w nie przedmiotem, itp.*

A.2. *Ktoś w domu używa wobec dziecka wulgarnych słów, obraża, poniża, straszy, szantażuje, izoluje w sposób ciągły i nieuzasadniony od kontaktu z innymi osobami, np. z rodziny lub z rówieśnikami, itp.*

A.3. *Opiekunowie nie zaspokajają podstawowych potrzeb dziecka, takich jak: przynależności, bezpieczeństwa,żywienia, snu, leczenia, rozwoju poznawczego, emocjonalnego, społecznego, pomimo wcześniejszej pracy z opiekunami w tym zakresie.*

A.4. *Ktoś w domu narusza sferę seksualną dziecka, tj.: dotyka intymnych części ciała, namawia do dotykania intymnych części ciała osoby dorosłej, zmusza do kontaktu seksualnego, podejmuje kontakty seksualne z inną osobą w obecności dziecka, prezentuje pornografię lub zmusza do tworzenia treści pornograficznych z udziałem dziecka, itp.*

A.5. *Dziecko ma ślady przemocy fizycznej lub zaniedbania (opis A.10. i A.11.).*

A.6. *Dziecko mówi, że boi się wrócić do domu ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie (wobec siebie lub innych członków rodziny).*

A.7. *Dziecko mówi, że chce odebrać sobie życie ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie.*

Pracownik szkoły lub placówki oświatowej zauważył, że:

A.8. *Dziecko jest świadkiem przemocy w rodzinie (wobec rodzica, rodzeństwa lub innej osoby mieszkającej w jego domu).*

A.9. Rodzic zachował się agresywnie (słownie lub fizycznie) wobec dziecka na terenie szkoły lub w miejscu publicznym, np. popchnął, szarpnął, uderzył, poniżył, itp.

A.10. Dziecko ma widoczne ślady przemocy fizycznej, np.: uszkodzenia ciała, siniaki, zadrapania, obrzęki, oparzenia, obrażenia ciała świeże i/lub w różnych stadiach gojenia się, rany na ciele, itp.

A.11. Dziecko ma widoczne ślady zaniedbania, np.: brak dbałości o higienę ciała, nieadekwatność ubioru do pory roku, wieku, itp. Występują zaburzenia, opóźnienia rozwojowe, problemy emocjonalne, niepełnosprawność, a dziecko nie otrzymuje potrzebnej pomocy, np.: opieki lekarskiej, zabiegów medycznych, terapii, wsparcia, itp. Sytuacja ta występuje pomimo wcześniejszej pracy z opiekunami w tym zakresie.

Zaznaczenie przynajmniej jednego z punktów Listy A:

- 1. Wypełnij Niebieską Kartę zgodnie z § 5 Rozporządzenie Rady Ministrów w Sprawie NK.**
- 2. Jeśli wystąpiło uszkodzenie ciała dziecka lub potrzebuje ono pomocy lekarskiej, wezwij pogotowie.**
- 3. Jeśli zachodzą okoliczności przestępstwa, powiadom Prokuraturę lub Policję zgodnie z art. 304 KPK.**
- 4. Poinformuj Sąd rodzinny zgodnie z art. 572 kpc.**
- 5. Jeżeli Policja nie dopełniła czynności określonych zgodnie z art. 15aa Ustawy o Policji, a istnieje konieczność zabezpieczenia dziecka, wezwij pracownika socjalnego Ośrodka Pomocy Społecznej w celu podjęcia czynności zabezpieczenia dziecka zgodnie z art. 12a Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej.**

LISTA B:

B.1. Dziecko odtwarza doświadczaną przemoc – w relacjach rówieśniczych (lub zabawie), identyfikuje się z rolą ofiary i/lub sprawcy.

B.2. Dziecko reaguje nieadekwatnie do sytuacji powstałej w placówce, np.: lękiem, izolacją, autoagresją, agresją itp.

B.3. Dziecko zachowuje się autodestrukcyjnie, np.: bije, szczypie się, nacina sobie skórę, itp. lub występują zachowania ryzykowne dziecka, np.: ucieczki z domu, używanie substancji zmieniających świadomość, ryzykowne kontakty, itp.

B.4. Dziecko boi się powrotu do domu i/lub reaguje lękiem lub innymi trudnymi emocjami na kontakt z rodzicem/rodzicami i/lub na sytuację powrotu do domu.

B.5. Dziecko często opuszcza zajęcia (dotyczy dzieci objętych obowiązkiem szkolnym) lub bez uzasadnionego powodu jest nieobecne bezpośrednio po rozmowach z rodzicami lub działaniach interwencyjnych placówki.

B.6. Postawa i zachowanie rodziców zagraża dobru, rozwojowi i bezpieczeństwu dziecka.

B.7. Rodzice nie współpracują z placówką przy udzielaniu wsparcia dziecku.

B.8. Dziecko rozdzielone z rodzicami na skutek emigracji lub innej sytuacji losowej, pozostające bez opieki osoby dorosłej i/lub wsparcia emocjonalnego ze strony rodziców lub innych osób z rodziny.

B.9. Na terenie placówki rodzic jest pod wpływem środków zmieniających świadomość, np. alkoholu, narkotyków itp.

B.10. Którekolwiek dziecko z rodziny z powodu przemocy lub zaniedbania wymagało umieszczenia w pieczy zastępczej.

W każdej sytuacji monitoruj sytuację dziecka! Zaznaczenie przynajmniej jednego z punktów

Listy B:

B1/B2/B3 - Spotkaj się z rodzicami i zaproponuj im konsultację u specjalisty w celu diagnozy psychologicznej potrzeb dziecka. Jeśli rodzice nie współpracują z placówką, a podejrzewasz, że dziecko nie jest bezpieczne, postępuj zgodnie z trybem A.

B4 - Porozmawiaj z dzieckiem i ustal poziom jego bezpieczeństwa w rodzinie. Jeśli dziecko nie komunikuje się werbalnie, obserwuj jego zachowania. Porozmawiaj z rodzicem, który nie krzywdzi dziecka, w celu zbadania stopnia bezpieczeństwa w rodzinie. Jeśli dziecko nie jest bezpieczne, postępuj zgodnie z trybem A.

B5/B7/B8 - Poinformuj Sąd opiekuńczy zgodnie z art. 572 kpc.

B6 - Porozmawiaj z rodzicem, który nie krzywdzi dziecka, w celu zbadania stopnia bezpieczeństwa dziecka w rodzinie. Jeśli dziecko nie jest bezpieczne, postępuj zgodnie z trybem A.

B 9 – Powiadom Policję.

B10 – Obserwuj dziecko. Jeśli zauważysz niepokojące objawy, porozmawiaj z rodzicami dziecka, w celu zbadania stopnia jego bezpieczeństwa dziecka w rodzinie. Jeśli dziecko nie jest bezpieczne, postępuj zgodnie z trybem A.

LISTA C:

- C.1. Karalność rodzica za przemoc lub przemoc w rodzinie.*
- C.2. Wcześniejsze podejrzenie dotyczące przemocy wobec dziecka lub przemocy w rodzinie albo obecne podejrzenie przemocy w rodzinie dziecka.*
- C.3. Rodzic nadużywający środków zmieniających świadomość – np.: alkoholu, narkotyków, leków, itp.*
- C.4. Poważne problemy zdrowotne, emocjonalne, choroba psychiczna wśród osób zamieszkujących z dzieckiem.*
- C.5. Rozwód, separacja rodziców, konflikt w rodzinie lub inna sytuacja kryzysowa.*
- C.6. Dziecko o szczególnych wymaganiach wychowawczych, edukacyjnych i występuje jeden czynnik lub więcej spośród: problemy emocjonalne, problemy społeczne, zaburzenie rozwojowe, niepełnosprawność.*
- C.7. Niskie kompetencje wychowawcze rodziców, niewydolność wychowawcza lub brak zainteresowania rodziców rozwojem dziecka.*
- C.8. Matka i/lub ojciec byli poniżej 18 r.ż. w chwili narodzin dziecka.*
- C.9. Ubóstwo i wynikające z tego stanu problemy rodziców.*

Zaznaczenie przynajmniej 3 z punktów Listy C:

- 1. Porozmawiaj z dzieckiem i ustal poziom jego bezpieczeństwa w rodzinie.**
- 2. Porozmawiaj z rodzicami na temat problemów wychowawczych, zbadaj stopień bezpieczeństwa dziecka w rodzinie.**
- 3. Monitoruj sytuację dziecka. Po 1,2 i 3 miesiącach powtórz kwestionariusz.**
- 4. Poinformuj pracownika placówki (wychowawca, pedagog szkolny), do której przechodzi dziecko, o swoich obserwacjach.**

§ 3

Należy odróżnić przemoc domową od przestępstw określonych w Ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny.¹³ Przemoc domowa to zjawisko społeczne określone definicyjnie w Ustawie o przeciwdziałaniu przemocy domowej, natomiast Kodeks karny określa konkretne zachowania czy okoliczności będącymi przestępstwami. Dlatego przedstawiciel oświaty

¹³ Dz. U. z 2022 r. poz. 1138 z późn. zm.

powinien rozdzielić te dwa zjawiska i podjąć w związku z tym dwie niezależne od siebie i wzajemnie się nie wykluczające czynności:

- 1. W przypadku podejrzenia wystąpienia przemocy domowej lub zagrożenia wystąpienia nią należy wszcząć procedurę „Niebieskiej Karty”.**
- 2. W przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa z użyciem przemocy domowej ściganego z urzędu należy zawiadomić organy ścigania (Policja, Prokuratura) zgodnie z art. 12 Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, oraz art. 304 Kodeksu postępowania karnego.**

§ 4

W celu właściwej oceny działań podejmowanych przez przedstawiciela naszej szkoły wszyscy jej pracownicy zapoznają się z przestępstwami określonymi w Kodeksie karnym mogącymi współwystępować z przemocą domową, takimi jak:

➤ Art. 207 k.k. – znęcanie się (przestępstwo ścigane „z urzędu”)

§ 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 1a. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą nieporadną ze względu na jej wiek, stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 lub 1a połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1–2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.

➤ Art. 148 k.k. – Zabójstwo (przestępstwo ścigane „z urzędu”)

➤ Art. 155 k.k. - Nieumyślne spowodowanie śmierci (przestępstwo ścigane „z urzędu”)

➤ Art. 156 k.k. - Ciężki uszczerbek na zdrowiu (przestępstwo ścigane „z urzędu”)

➤ Art. 157 k.k. - Średni i lekki uszczerbek na zdrowiu (co do zasady przestępstwo ścigane „z urzędu”, jeśli osobą pokrzywdzoną jest osoba najbliższa wspólnie zamieszkująca ze sprawcą)

- Art. 160 k.k. - Narażenie człowieka na niebezpieczeństwo (co do zasady przestępstwo ścigane „z urzędu”, natomiast, jeżeli sprawca działa nieumyślnie, a pokrzywdzonym jest osoba najbliższa, ściganie następuje na jej wniosek)
- Art. 162 k.k. - Nieudzielenie pomocy (przestępstwo ścigane „z urzędu”)
- Art. 190 k.k. - Groźba karalna (co do zasady przestępstwo ścigane „na wniosek pokrzywdzonego”, natomiast, jeżeli zachodzi duże prawdopodobieństwo, że niezłożenie wniosku wynika z obawy pokrzywdzonego przed odwetem albo jeżeli przemawia za tym interes społeczny przestępstwo może być ścigane z urzędu)
- Art. 190a k.k. - Uporczywe nękanie (przestępstwo zasadniczo ścigane na wniosek pokrzywdzonego, jednakże jeżeli następstwem zachowań sprawcy jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, to jest to przestępstwo ścigane „z urzędu”)
- Art. 191 k.k. - Zmuszanie do określonego zachowania (przestępstwo zasadniczo ścigane na wniosek pokrzywdzonego, jednakże jeżeli sprawca podejmuje działanie w związku z wymuszeniem zwrotu wierzytelności, to jest to przestępstwo ścigane „z urzędu”)
- Art. 191a k.k. - Naruszenie intymności seksualnej (przestępstwo ścigane na wniosek pokrzywdzonego)
- Art. 193 k.k. - Zakłócenie miru domowego (przestępstwo ścigane na wniosek pokrzywdzonego)
- Art. 197 k.k. - Zgwałcenie i wymuszenie czynności seksualnej (przestępstwo ścigane „z urzędu”)
- Art. 198 k.k. - Seksualne wykorzystanie niepoczytalności lub bezradności (przestępstwo ścigane „z urzędu”)
- Art. 199 k.k. - Seksualne wykorzystanie stosunku zależności lub krytycznego położenia (przestępstwo ścigane „z urzędu”)
- Art. 200 k.k. - Seksualne wykorzystanie małoletniego (przestępstwo ścigane „z urzędu”)
- Art. 201 k.k. – Kazirodstwo (przestępstwo ścigane „z urzędu”)
- Art. 203 k.k. - Zmuszenie do uprawiania prostytucji (przestępstwo ścigane „z urzędu”)
- Art. 208 k.k. - Rozpijanie małoletniego (przestępstwo ścigane „z urzędu”)
- Art. 209 k.k. - Niealimentacja (przestępstwo zasadniczo ścigane na wniosek pokrzywdzonego, organu pomocy społecznej lub organu podejmującego działania wobec dłużnika alimentacyjnego. Jednakże jeżeli pokrzywdzonemu przyznano odpowiednie świadczenia rodzinne albo świadczenia pieniężne wypłacane w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów to jest to przestępstwo ścigane „z urzędu”)

- Art. 210 k.k. - Porzucenie małoletniego lub osoby nieporadnej (przestępstwo ścigane „z urzędu”)
- Art. 216 k.k. – Zniewaga (przestępstwo ścigane z oskarżenia prywatnego)
- Art. 217 k.k. - Nietykalność cielesna (przestępstwo ścigane z oskarżenia prywatnego)
- Art. 288 k.k. - Zniszczenie mienia ruchomego (co do zasady przestępstwo ścigane na wniosek pokrzywdzonego)

§ 5

Wszyscy pracownicy Zespołu Szkół Geodezyjno-Drogowych i Gospodarki Wodnej w Krakowie przyjmują do wiadomości, że istnieją trzy kategorie norm regulujących obowiązek zawiadomienia organów ścigania o podejrzeniu popełnienia przestępstwa:

1. art. 12 Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej: osoby, które w związku z wykonywaniem swoich obowiązków służbowych lub zawodowych powzięły podejrzenie o popełnieniu ściganego z urzędu przestępstwa z użyciem przemocy domowej, niezwłocznie zawiadamiają o tym Policję lub prokuratora. Natomiast osoby będące świadkami przemocy domowej powinny zawiadomić o tym Policję, prokuratora lub inny podmiot działający na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.
2. art. 304 Kodeksu postępowania karnego: Instytucje państwowe i samorządowe które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję oraz przedsięwziąć niezbędne czynności do czasu przybycia organu powołanego do ścigania przestępstw lub do czasu wydania przez ten organ stosownego zarządzenia, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów przestępstwa (tak więc w przypadku organów państwowych i samorządowych jest to obowiązek prawny). Zawiadomienie o przestępstwie lub własne dane świadczące o popełnieniu takiego przestępstwa, co do którego obowiązkowe jest prowadzenie śledztwa przez prokuratora, Policja przekazuje wraz z zebrany materiał niezwłocznie prokuratorowi.
3. oraz art. 240 kodeksu karnego - kto nie zawiadamia niezwłocznie organu powołanego do ścigania przestępstw, mając wiarygodną wiadomość o karalnym przygotowaniu albo usiłowaniu lub dokonaniu następujących przestępstw:
 - art. 118 ludobójstwo,
 - art. 118a udział w masowym zamachu,

- art. 120 stosowanie środków masowej zagłady,
 - art. 121 wytwarzanie, gromadzenie lub obrót zakazanymi środkami,
 - art. 122 niedopuszczalne sposoby lub środki walki,
 - art. 123 zamach na życie lub zdrowie jeńców wojennych lub ludności cywilnej,
 - art. 124 inne przestępne naruszenie prawa międzynarodowego,
 - art. 127 zamach stanu,
 - art. 128 zamach na organ konstytucyjny RP,
 - art. 130 szpiegostwo,
 - art. 134 zamach na życie Prezydenta RP,
 - art. 140 zamach na jednostkę sił zbrojnych RP, obiekt albo urządzenie o znaczeniu obronnym,
 - art. 148 zabójstwo,
 - art. 156 spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu,
 - art. 163 spowodowanie katastrofy,
 - art. 166 piractwo,
 - art. 189 pozbawienie człowieka wolności,
 - art. 197 zgwałcenie lub wymuszenie czynności seksualnej (zbiorowe lub dokonane ze szczególnym okrucieństwem),
 - art. 198 seksualne wykorzystanie bezradności lub niepoczytalności innej osoby,
 - art. 200 obcowanie płciowe z osobą małoletnią lub doprowadzenie jej do poddania się czynnościom seksualnym,
 - art. 252 wzięcie lub przetrzymywanie zakładnika
 - lub przestępstwa o charakterze terrorystycznym,
- podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Nie popełnia przestępstwa ten, kto:

- 1) zaniechał zawiadomienia, mając dostateczną podstawę do przypuszczenia, że wymieniony organ wie o przygotowywanym, usiłowanym lub dokonanym czynie zabronionym;
- 2) zapobiegł popełnieniu przygotowywanego lub usiłowanego czynu zabronionego;
- 3) jest pokrzywdzonym w jednym z opisywanych przestępstw;
- 4) zaniechał zawiadomienia z obawy przed odpowiedzialnością karną grożącą jemu samemu lub jego najbliższemu.

W celu właściwej oceny działań podejmowanych przez przedstawiciela szkoły w sytuacji krzywdzenia dziecka wynikających z niewłaściwie wykonywanej władzy rodzicielskiej, wszyscy pracownicy placówki zapoznają się z następującymi zagadnieniami:

1. Władza rodzicielska

Przez władzę rodzicielską rozumieć należy ogół obowiązków i praw względem dziecka, których celem jest zapewnienie mu należytej pieczy i strzeżenie jego interesów. Wynika to z całokształtu przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, a zwłaszcza z art. 95 § 1, art. 96 i art. 98 § 1.¹⁴ Władza rodzicielska obejmuje w szczególności obowiązek i prawo rodziców do wykonywania pieczy nad osobą i majątkiem dziecka oraz do wychowania dziecka, z poszanowaniem jego godności i praw.¹⁵ Ingerencja we władzę rodzicielską może być dokonana jedynie przez sąd (najczęściej wydział rodzinny sądu rejonowego) i tylko w ustawowo określonych przypadkach. Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi są trzy możliwości ingerencji we władzę rodzicielską:

1. ograniczenie,
2. pozbawienie,
3. zawieszenie.

Jest to możliwe:

- na wniosek rodzica (opiekuna prawnego).
- w tzw. trybie „z urzędu” – są to sytuacje, gdzie o nieprawidłowościach w rodzinie i/lub o krzywdzeniu dziecka sąd zostaje powiadomiony przez przedstawicieli służb – m.in. Policji, oświaty, organu pomocy społecznej.

2. Reprezentacja dziecka

Rodzice są przedstawicielami ustawowymi dziecka pozostającego pod ich władzą rodzicielską. Jeżeli dziecko pozostaje pod władzą rodzicielską obojga rodziców, każde z nich może działać samodzielnie jako przedstawiciel ustawowy dziecka. Jeżeli władza rodzicielska przysługuje

¹⁴ Postanowienie SN z 05.05.2000 r., II CKN 761/00

¹⁵ Art. 95 § 1 Ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy - dalej „kro.” (Dz.U. 1964 nr 9 poz. 59 z późn. zm.)

oboju rodzicom, każde z nich jest obowiązane i uprawnione do jej wykonywania, jednak o istotnych sprawach dziecka rodzice rozstrzygają wspólnie. W przypadku braku porozumienia między nimi o sprawach rozstrzyga Sąd rodzinny. Żadne z rodziców nie może reprezentować dziecka:

- przy czynnościach prawnych między dziećmi pozostającymi pod ich władzą rodzicielską,
- przy czynnościach prawnych między dzieckiem a jednym z rodziców lub jego małżonkiem, chyba że czynność prawna polega na bezpłatnym przysporzeniu na rzecz dziecka, albo że dotyczy należnych dziecku od drugiego z rodziców środków utrzymania i wychowania.

Powyższe dotyczy również postępowania przed sądem lub innym organem państwowym.¹⁶

Oznacza to, że zawsze gdy dochodzi do przestępstwa rodzica wobec dziecka fakt ten skutkuje powiadomieniem Policji lub Prokuratury na podstawie art. 304 kpk. Dzieje się tak również wtedy, gdy zachodzą istotne okoliczności dotyczące dziecka, zobowiązujące do zawiadomienia sądu rodzinnego zgodnie z art. 572 kpc.

Reprezentant dziecka (nowelizacja art. 99 kro w sytuacji zaistnienia art. 98 ust 2 kro)

Instytucja reprezentanta dziecka została wprowadzona Ustawą z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1606) do Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Zgodnie ze zmienionym art. 99 kro dla dziecka pozostającego pod władzą rodzicielską, którego żadne z rodziców nie może reprezentować, Sąd rodzinny ustanawia reprezentanta. Może on dokonywać wszelkich czynności łączyących się ze sprawą, również w zakresie zaskarżenia i wykonania orzeczenia. Czynności podejmowane przez reprezentanta dziecka powinny być wykonywane z należytą starannością oraz zgodnie z jego dobrem i interesem społecznym. Przed powzięciem decyzji w ważniejszych sprawach dotyczących osoby lub majątku dziecka powinno ono zostać wysłuchane, jeżeli jego rozwój umysłowy, stan zdrowia i stopień dojrzałości na to pozwala. W miarę możliwości należy również uwzględnić jego rozsądne życzenia. Reprezentantem dziecka nie może zostać ustanowiona osoba, która:

- nie ma pełnej zdolności do czynności prawnych,
- została pozbawiona praw publicznych,
- została pozbawiona władzy rodzicielskiej,

¹⁶ Art. 97 i 98 kro

- została skazana za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności lub za umyślne przestępstwo z użyciem przemocy wobec osoby lub przestępstwo popełnione na szkodę małoletniego lub we współdziałaniu z nim,
- objęta została zakazem prowadzenia działalności związanej z wychowywaniem, leczeniem, edukacją małoletnich i opieką nad nimi lub nałożono na nią obowiązek powstrzymywania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, zakaz kontaktowania się z określonymi osobami lub zakaz opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu.

Reprezentantem nie może zostać również ten, w stosunku do kogo zachodzi prawdopodobieństwo, że nie wywiąże się należycie z powierzonych obowiązków. Sąd rodzinny może ustanowić jednego reprezentanta dla kilku osób, jeżeli nie ma sprzeczności między ich interesami. Reprezentacja rodzeństwa powinna być w miarę możliwości powierzona jednej osobie. Każdy, kogo Sąd rodzinny ustanowi reprezentantem, obowiązany jest objąć powierzone zadania. Reprezentant powinien uzyskiwać zezwolenie Sądu rodzinnego we wszelkich ważniejszych sprawach, które dotyczą osoby lub majątku małoletniego. Sąd rodzinny może żądać od reprezentanta wyjaśnień we wszelkich sprawach należących do zakresu reprezentacji oraz przedstawiania dokumentów związanych z jej sprawowaniem. Z ważnych powodów Sąd rodzinny może na żądanie reprezentanta zwolnić go z reprezentacji. Sąd rodzinny zwolni reprezentanta, jeżeli z powodu przeszkód faktycznych lub prawnych jest niezdolny do wykonywania powierzonych zadań, albo dopuszcza się czynów lub zaniechań, które naruszają dobro reprezentowanego. Reprezentantem dziecka może być ustanowiony adwokat lub radca prawny, który wykazuje szczególną znajomość spraw dotyczących dziecka, tego samego rodzaju lub rodzajowo odpowiadających sprawie, w której wymagana jest reprezentacja dziecka, lub ukończył szkolenie dotyczące zasad reprezentacji dziecka, praw lub potrzeb dziecka. Jeśli stopień skomplikowania sprawy tego nie wymaga, w szczególności, gdy Sąd rodzinny określi szczegółowo treść czynności, reprezentantem dziecka może zostać ustanowiona również inna osoba posiadająca wyższe wykształcenie prawnicze i wykazująca znajomość potrzeb dziecka. Jeżeli szczególne okoliczności za tym przemawiają, reprezentantem dziecka może zostać ustanowiona także osoba nieposiadająca wyższego wykształcenia prawniczego (tych odstępstw nie stosuje się do reprezentanta dziecka w postępowaniu karnym). Jeżeli nie stoi temu na przeszkodzie dobro dziecka, to w postępowaniu przed sądem lub innym organem państwowym reprezentant udziela na piśmie lub przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej informacji niezbędnych do

prawidłowego wykonywania władzy rodzicielskiej dotyczących przebiegu tego postępowania i podjętych w jego toku czynności temu z rodziców dziecka, który nie uczestniczy w postępowaniu, na jego wniosek. Reprezentant dziecka uzyskuje od tego rodzica informacje o dziecku, jego stanie zdrowia, sytuacji rodzinnej i środowisku w zakresie niezbędnym do prawidłowej reprezentacji dziecka. Może również zwrócić się o informacje o dziecku do organów, instytucji, stowarzyszeń, organizacji społecznych lub innych podmiotów, które świadczą dziecku pomoc lub posiadają informacje o nim. Organy, instytucje, stowarzyszenia, organizacje społeczne lub inne podmioty są obowiązane do udzielenia tych informacji na wniosek reprezentanta dziecka. Jeżeli rozwój umysłowy, stan zdrowia i stopień dojrzałości dziecka na to pozwalają, reprezentant dziecka nawiązuje z dzieckiem kontakt i informuje je w sposób zrozumiały i dostosowany do stopnia jego rozwoju o podejmowanych czynnościach, przebiegu postępowania i sposobie jego zakończenia oraz konsekwencjach działań podjętych dla jego sytuacji prawnej. Reprezentant dziecka jest obowiązany zachować w tajemnicy okoliczności sprawy, o których powziął wiadomość ze względu na wykonywane czynności, z wyjątkiem wiarygodnych informacji o przestępstwach popełnionych na szkodę dziecka oraz zagrożeniu dobra dziecka. W przypadku gdy reprezentantem dziecka został ustanowiony adwokat lub radca prawny, tajemnica ta stanowi tajemnicę zawodową w rozumieniu Ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2022 r. poz. 1184 i 1268) lub Ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1166). Nad działalnością reprezentanta dziecka czuwa Sąd rodzinny, zaznajamiając się na bieżąco z wykonywanymi przez niego czynnościami. Reprezentant dziecka składa Sądowi rodzinnemu w wyznaczonych terminach, nie rzadziej niż co cztery miesiące, informacje dotyczące jego działalności, w szczególności o wszelkich podejmowanych czynnościach oraz wykonywaniu obowiązków łączących się ze sprawą.¹⁷

3. Ograniczenie władzy rodzicielskiej

Zgodnie z art. 109 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, w przypadku zagrożenia dobra dziecka Sąd rodzinny wydaje odpowiednie zarządzenia. Może w szczególności:

1. zobowiązać rodziców (oraz małoletniego) do określonego postępowania, w szczególności do pracy z asystentem rodziny, realizowania innych form pracy z rodziną, skierować

¹⁷ Art. 99 – 99^{2a} Ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1359 z późn. zm.).

- małoletniego do placówki wsparcia dziennego, określonych w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej lub skierować rodziców do placówki albo specjalisty zajmujących się terapią rodzinną, poradnictwem lub świadczących rodzinie inną stosowną pomoc z jednoczesnym wskazaniem sposobu kontroli wykonania wydanych zarządzeń;
2. określić, jakich czynności rodzice nie mogą dokonywać bez zezwolenia sądu albo poddać rodziców innym ograniczeniom, jakim podlega opiekun;
 3. poddać wykonywanie władzy rodzicielskiej stałemu nadzorowi kuratora sądowego;
 4. skierować małoletniego do instytucji/organizacji powołanej do przygotowania zawodowego lub do innej placówki sprawującej częściową pieczę nad dziećmi;
 5. zarządzić umieszczenie małoletniego w pieczy zastępczej, zakładzie opiekuńczo-leczniczym, zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym lub w zakładzie rehabilitacji leczniczej.¹⁸
- Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej może nastąpić tylko wówczas, gdy uprzednio stosowane łagodniejsze środki oraz formy pomocy rodzicom dziecka, o których mowa w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, nie doprowadziły do usunięcia stanu zagrożenia dobra dziecka, chyba że konieczność niezwłocznego zapewnienia dziecku pieczy zastępczej wynika z poważnego zagrożenia dobra dziecka, w szczególności zagrożenia jego życia lub zdrowia. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej wbrew woli rodziców wyłącznie z powodu ubóstwa nie jest dopuszczalne. Dziecko umieszcza się w pieczy zastępczej do czasu zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do rodziny albo umieszczenia go w rodzinie przysposabiającej.¹⁹
6. powierzyć zarząd majątkiem małoletniego ustanowionemu w tym celu kuratorowi.²⁰

Art. 109 k.r.o. uzależnia ograniczenie władzy rodzicielskiej od przesłanki zagrożenia dobra dziecka. Ingerencja sądu na tej podstawie nie jest zależna natomiast od tego, czy zagrożenie dobra dziecka zostało spowodowane zawinionym działaniem rodziców czy nie. Nie ma też charakteru represyjnego.²¹ Celem ograniczenia władzy rodzicielskiej jest ochrona dziecka, ale również niesienie pomocy rodzicom dla właściwego wykonywania tej władzy. Z treści tego przepisu wynika także dyrektywa profilaktycznego działania sądu nakazująca podjęcie ingerencji w sferę władzy rodzicielskiej już w razie zagrożenia dobra dziecka, by zapobiec

18 Art. 109 § 2 pkt. 1-5 k.r.o.

19 Art. 112³ oraz 112⁴ k.r.o.

20 Art. 109 § 2 pkt. 6 k.r.o.

21 Postanowienie SN z 13.09.2000 r., II CKN 1141/00

ujemnym skutkom niewłaściwego lub nieudolnego jej sprawowania. *Sąd rodzinny na podstawie art. 109 kro może wydać w formie postanowienia każde zarządzenie, którego w danych okolicznościach wymaga dobro dziecka. Chociaż Kodeks rodzinny i opiekuńczy nie określa ingerencji w sferę władzy rodzicielskiej na podstawie art. 109 jako ograniczenie władzy rodzicielskiej, to termin ten (użyty w art. 579 kpc), jako oddający najpełniej istotę zarządzeń wydawanych w oparciu o wymieniony przepis, został przyjęty na ich określenie w piśmiennictwie i judykaturze. Stosowanie ingerencji w oparciu o art. 109 kro ustawodawca nakazuje już wtedy, gdy dobro dziecka zarówno w sferze jego interesów osobistych jak też majątkowych jest zagrożone. Sąd rodzinny powinien bowiem działać przede wszystkim profilaktycznie przez zapobieganie ujemnym skutkom niewłaściwego sprawowania władzy rodzicielskiej. Tego rodzaju aktywność Sądu rodzinnego nie powoduje utraty władzy rodzicielskiej przez rodziców, gdyż nawet zastosowanie środka najbardziej drastycznego pozostawia rodzicom część atrybutów władzy.*²² W literaturze przedmiotu oraz orzecznictwie powszechnie przyjmuje się, że zarządzenia wydane na podstawie art. 109 kro są jedną z form pomocy świadczonej rodzinie przez Sąd rodzinny. Decyzje podejmowane przez sąd na podstawie przywołanego przepisu prowadzą jedynie do ograniczenia autonomii rodziców i nigdy nie prowadzą do całkowitego jej zniesienia bądź zawieszenia. Przesłanka „zagrożenia dobra dziecka” została wprost wymieniona w dyspozycji art. 109 § 1 kro *Zagrożenie to musi być poważne, a ponieważ chodzi o pewien stan hipotetyczny, kiedy dobro nie zostało jeszcze naruszone, zagrożenie musi być realne, niekoniecznie nieuniknione i bezpośrednie.*²³ Z powyższego jednoznacznie wynika fakt prewencyjnego i zapobiegawczego charakteru ograniczenia władzy rodzicielskiej. Podjęcie działań przez sąd rodzinny jest zasadne w każdej sytuacji, w której zidentyfikowano różne nieprawidłowości mogące mieć negatywny wpływ na funkcjonowanie dziecka w rodzinie i społeczeństwie. Te nieprawidłowości dotyczyć mogą interesów osobistych, ale także majątkowych. W przypadku pojawienia się tego rodzaju okoliczności, ustawodawca nałożył na sąd bezwzględny obowiązek działania poprzez wydanie odpowiednich zarządzeń. Może to być każde zarządzenie, które w danych okolicznościach będzie celowe z uwagi na ochronę dobra dziecka i jego konkretną sytuację. Wyraźnie wynika to ze zwrotu „w szczególności”, którym posługuje się art. 109 kro. Sąd wydając decyzję, powinien kierować się zasadą subsydiarności, czyli w pierwszej kolejności powinien

22 Sygn. akt II Ca 985/15 Postanowienie z dnia 17 listopada 2015 r

23 J. Ignaczewski [w:] Władza rodzicielska i kontakty z dzieckiem. Komentarz, red. J. Ignaczewski, Warszawa 2012, s. 155–156

wykorzystać środki najmniej wkraczające i w prawa rodziców, i życie rodziny. Zasada ta nie będzie miała zastosowania, jeśli w okolicznościach danej sprawy użycie środków łagodniejszych ze względu na ochronę dobra dziecka okaże się bezskuteczne oraz bezcelowe. Istotą zarządzeń wydawanych przez sąd rodzinny na podstawie art. 109 kro jest ochrona dziecka, z jednoczesnym udzielaniem wsparcia rodzicom. Celem tych rozwiązań jest nawiązanie współpracy z rodzicami, a nie ich karanie czy też stygmatyzowanie. Przepis art. 109 kro nie ma charakteru represyjnego, nie jest karą, wskazuje sąd jako instytucję niosącą pomoc i wsparcie.²⁴

Analizując orzecznictwo oraz literaturę przedmiotu można stwierdzić, że przedstawiciel oświaty powinien powiadomić Sąd rodzinny w sprawie dziecka w celu rozważenia okoliczności zagrożenia dobra dziecka zgodnie z art. 572 kpc (wzór wniosku – załącznik nr 2), gdy występuje/występują w szczególności:

- alkoholizm rodzica/rodziców,
- uczestnictwo dziecka w konfliktach rodzinnych i/lub bycie dziecka świadkiem stosowania przemocy domowej,
- trudności dziecka w nauce ,
- opuszczanie przez dziecko zajęć szkolnych,
- brak zainteresowania/kontaktu/porzucenie przez rodzica,
- doświadczanie przez dziecko przemocy ze strony rodzica/rodziców ,
- zaburzenia rozwojowe u dziecka, w tym zaburzenia psychiczne,
- konflikty z rodzicami,
- przemoc rówieśnicza/konflikty z rówieśnikami,
- konflikty z nauczycielami/wychowawcami,
- brak diagnozy problemów,
- trudności wychowawcze po stronie rodziców,
- utrudnianie kontaktów z dzieckiem drugiemu rodzicowi,
- włączanie dziecka w konflikty okołorozstaniowe rodziców.

24 Monika Horna-Cieślak, *Zarządzenia wydawane przez sąd opiekuńczy na podstawie art. 109 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego jako forma pomocy rodzinie w świetle badania akt sądowych*, Prawo w Działaniu Sprawy Cywilne 42/2020 DOI: 10.32041/pwd.4202 s. 38-59.

W takich sytuacja Sąd najczęściej wydaje zarządzenia ograniczenia władzy rodzicielskiej, m.in. zobowiązując rodziców do:

- pracy z asystentem rodziny,
- podjęcia leczenia psychiatrycznego,
- uczestniczenia w warsztatach mających na celu podniesienie kompetencji rodzicielskich,
- współpracy ze szkołą małoletniego,
- uczestniczenia w terapii rodzinnej,
- zapisania/kontynuowania leczenia dziecka,
- powstrzymania się od spożywania alkoholu,
- podjęcia/kontynuowania leczenia odwykowego,
- zapewnienia dziecku pomocy psychologicznej/psychiatrycznej,
- zapewnienia dziecku opieki medycznej,
- zapewnienia dzieciom atmosfery spokoju i poczucia bezpieczeństwa,
- nawiązania kontaktu z poradnią psychologiczno-pedagogiczną,
- poprawy warunków mieszkaniowych,
- uczestniczenia w zajęciach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Sąd może także zdecydować o:

- umieszczeniu małoletniego w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka albo instytucjonalnej pieczy zastępczej,
- ustanowieniu nad rodziną nadzoru kuratora sądowego.

4. Zawieszenie władzy rodzicielskiej

Zgodnie z art. 110 k.r.o. w przypadku przemijającej przeszkody w wykonywaniu władzy rodzicielskiej Sąd rodzinny może orzec jej zawieszenie. Będzie ono uchylone, gdy jego przyczyna odpadnie.²⁵ *Istota zawieszenia władzy rodzicielskiej polega na tym, że wynikające z niej prawa i obowiązki rodziców nie przestają wprawdzie istnieć, jednakże przez pewien czas nie mogą być wykonywane. Przestanką zawieszenia władzy rodzicielskiej jest przemijająca przeszkoda w jej wykonywaniu, a więc taka, która ze względu na swój charakter zazwyczaj ustaje. Ocena, czy przeszkoda ma charakter przemijający, zależy od przewidywanego czasu jej*

²⁵ Art. 110 k.r.o.

trwania, który nie może być zbyt odległy.²⁶ „Przemijająca przeszkoda” występuje wtedy, gdy z przyczyn obiektywnych rodzice przez pewien czas nie mogą wykonywać praw i obowiązków względem dziecka, chociaż nie przestają one istnieć. Przyjmuje się, że przyczyna ta najczęściej nie wynika z winy rodziców i powinna minąć, zanim dziecko osiągnie pełnoletność. Do tego rodzaju przyczyn można zaliczyć m.in.:

- dłuższy wyjazd rodzica za granicę,
- chorobę rodzica,
- pobyt rodzica w zakładzie karnym.²⁷

Jeżeli okaże się, że przeszkoda potraktowana początkowo jako przemijająca jest przeszkodą trwałą, to sąd rozważy możliwość pozbawienia władzy rodzicielskiej

5. Pozbawienie władzy rodzicielskiej

Jeżeli władza rodzicielska nie może być wykonywana z powodu trwałej przeszkody albo jeżeli rodzice nadużywają władzy rodzicielskiej lub w sposób rażący zaniedbują swe obowiązki względem dziecka, sąd opiekuńczy pozbawi rodziców władzy rodzicielskiej. Pozbawienie władzy rodzicielskiej może być orzeczone także w stosunku do jednego z rodziców. Sąd może pozbawić rodziców władzy rodzicielskiej w szczególności wtedy, gdy mimo udzielonej pomocy nie ustały przyczyny umieszczenia dziecka poza rodziną (w pieczy zastępczej), przede wszystkim gdy rodzice trwale nie interesują się dzieckiem. W razie ustania przyczyny, która była podstawą pozbawienia władzy rodzicielskiej, sąd opiekuńczy może władzę rodzicielską przywrócić.²⁸ Pozbawienie władzy rodzicielskiej lub jej zawieszenie może być orzeczone także w wyroku orzekającym rozwód, separację albo unieważnienie małżeństwa.²⁹ Przez trwałą przeszkodę, uniemożliwiającą wykonywanie władzy rodzicielskiej, należy rozumieć taki układ stosunków, który wyłącza sprawowanie przez rodziców władzy rodzicielskiej na stałe w tym sensie, że albo według rozsądnego przewidywania nie można ustalić czasu trwania tego układu albo - co najmniej - że układ ten będzie istniał przez czas długi.³⁰

26 Tak np. Sąd Okręgowy w Kielcach Wydział II Cywilny Odwoławczy w Postanowieniu z dnia 2 czerwca 2016 r. II Ca 71/16

27 Agnieszka Kilińska-Pękacz, *Ograniczenie, zawieszenie i pozbawienie władzy rodzicielskiej jako instytucje prawa rodzinnego służące ochronie dzieci*, Studia z Zakresu Prawa, Administracji i Zarządzania UKW 2013/t. 4
28 Art. 111 k.r.o.

29 Art. 112 k.r.o.

30 Postanowienie SN z 02.06.2000 r., II CKN 960/00

Analizując działalność orzeczniczą sądów w zakresie pozbawienia władzy rodzicielskiej, należy stwierdzić, że przedstawiciel oświaty powinien szczególnie pilnie zawiadomić sąd opiekuńczy w celu zbadania okoliczności zagrożenia dobra dziecka zgodnie z art. 572 kpc (wzór wniosku poniżej), gdy występuje/występują m.in.:

- zaniechywanie dziecka w konsekwencji nadużywania alkoholu lub zażywania narkotyków,
- skrajna niewydolność wychowawcza,
- brak kontaktów z dzieckiem bądź kontakty sporadyczne,
- złe wzorce wychowawcze,
- awantury i agresywne zachowania pod wpływem alkoholu, który jest nadużywany,
- nienależyte wykonywanie obowiązku alimentacyjnego (brak świadczeń, opóźnienia, zadłużenie),
- znęcanie się nad rodziną w obecności dziecka lub nad nim samym,
- niesprawowanie pieczy w ogóle,
- rażące zaniechywanie pieczy,
- niewłaściwe metody wychowawcze,
- osadzenie w zakładzie karnym (zły wzór, niewykonywanie obowiązków),
- brak alimentacji, opóźnienia świadczeń, zadłużenie,
- uniemożliwianie drugiemu rodzicowi kontaktów z dzieckiem,
- porzucenie dziecka (brak wiadomości o rodzicu),
- skrajne zaniechanie grożące dziecku śmiercią,
- tolerowanie wagarów, złego towarzystwa, porzucenia nauki,
- brak mieszkania, elementarnych warunków bytowych,
- niedorozwój umysłowy uniemożliwiający wychowanie,
- zaburzenia psychiczne uniemożliwiające wychowanie,
- zły stan zdrowia fizycznego uniemożliwiający wychowanie.³¹

Postanowienia w sprawach o powierzenie wykonywania, ograniczenie, zawieszenie, pozbawienie i przywrócenie władzy rodzicielskiej, ustalenie, ograniczenie albo zakazanie kontaktów z dzieckiem mogą być wydane tylko po przeprowadzeniu rozprawy. Dotyczy to także zmiany rozstrzygnięć w tym przedmiocie zawartych w wyroku orzekającym rozwód,

³¹ Elżbieta Holewińska-Łapińska, *Orzecznictwo w sprawach o pozbawienie władzy rodzicielskiej*, Prawo w Działaniu Sprawy Cywilne 14/2013 s. 27-75.

separację, unieważnienie małżeństwa albo ustalającym pochodzenie dziecka. Postanowienia takie stają się skuteczne i wykonalne po uprawomocnieniu się.³²

6. Obowiązek zawiadomienia Sądu opiekuńczego o sytuacji wymagającej podjęcie działań wobec małoletniego

Zgodnie z art. 572 kodeksu postępowania cywilnego:

„§ 1. Każdy, komu znane jest zdarzenie uzasadniające wszczęcie postępowania z urzędu, obowiązany jest zawiadomić o nim sąd opiekuńczy.

§ 2. Obowiązek wymieniony w § 1 ciąży przede wszystkim na urzędach stanu cywilnego, sądach, prokuratorach, notariuszach, komornikach, organach samorządu i administracji rządowej, organach Policji, placówkach oświatowych, opiekunach społecznych oraz organizacjach i zakładach zajmujących się opieką nad dziećmi lub osobami psychicznie chorymi.

§ 3. Na wniosek osoby lub instytucji, o której mowa w § 1 lub § 2, sąd opiekuńczy informuje o wszczęciu postępowania z urzędu lub braku podstaw do jego wszczęcia z urzędu.”

W art. 109 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego określono natomiast, jakie możliwości ingerencji we władzę rodzicielską ma Sąd Rodzinny:

§ 1. Jeżeli dobro dziecka jest zagrożone, sąd opiekuńczy wyda odpowiednie zarządzenia.

§ 2. Sąd opiekuńczy może w szczególności:

- 1) zobowiązać rodziców oraz małoletniego do określonego postępowania, w szczególności do pracy z asystentem rodziny, realizowania innych form pracy z rodziną, skierować małoletniego do placówki wsparcia dziennego, określonych w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej lub skierować rodziców do placówki albo specjalisty zajmujących się terapią rodzinną, poradnictwem lub świadczących rodzinie inną stosowną pomoc z jednoczesnym wskazaniem sposobu kontroli wykonania wydanych zarządzeń;
- 2) określić, jakie czynności nie mogą być przez rodziców dokonywane bez zezwolenia sądu, albo poddać rodziców innym ograniczeniom, jakim podlega opiekun;
- 3) poddać wykonywanie władzy rodzicielskiej stałemu nadzorowi kuratora sądowego;

32 Art. 579 Ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - *Kodeks postępowania cywilnego (dalej k.p.c.)*, Dz.U. 1964 Nr 43 poz. 296 z późn. zm.

- 4) skierować małoletniego do organizacji lub instytucji powołanej do przygotowania zawodowego albo do innej placówki sprawującej częściową pieczę nad dziećmi;
- 5) zarządzić umieszczenie małoletniego w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka albo w instytucjonalnej pieczy zastępczej albo powierzyć tymczasowo pełnienie funkcji rodziny zastępczej małżonkom lub osobie, niespełniającym warunków dotyczących rodzin zastępczych, w zakresie niezbędnych szkoleń, określonych w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej albo zarządzić umieszczenie małoletniego w zakładzie opiekuńczo-leczniczym, w zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym lub w zakładzie rehabilitacji leczniczej.

§ 3. Sąd opiekuńczy może także powierzyć zarząd majątkiem małoletniego ustanowionemu w tym celu kuratorowi.

§ 4. W przypadku, o którym mowa w § 2 pkt 5, a także w razie zastosowania innych środków określonych w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, sąd opiekuńczy zawiadamia o wydaniu orzeczenia właściwą jednostkę organizacyjną wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, która udziela rodzinie małoletniego odpowiedniej pomocy i składa sądowi opiekuńczemu, w terminach określonych przez ten sąd, sprawozdania dotyczące sytuacji rodziny i udzielanej pomocy, w tym prowadzonej pracy z rodziną, a także współpracuje z kuratorem sądowym.

Należy również pamiętać, że zgodnie ze znowelizowanym art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej w przypadku zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą domową pracownik socjalny zapewnia dziecku ochronę przez umieszczenie go u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz. U. z 2022 r. poz. 1138, 1726, 1855, 2339 i 2600 oraz z 2023 r. poz. 289) dającej gwarancję zapewnienia dziecku bezpieczeństwa i należytej opieki, w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub instytucjonalnej pieczy zastępczej (w rozumieniu przywoływanego przepisu osobą najbliższą jest małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, a także osoba pozostająca we wspólnym pożyciu). Tryb umieszczania dzieci w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub instytucjonalnej pieczy zastępczej regulują przepisy ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447, 1700 i 2140 oraz z 2023 r. poz. 403). Wszystkie czynności wobec dziecka – w miarę możliwości – podejmuje się w obecności i przy wsparciu psychologa.

O zrealizowaniu tego rodzaju procedury pracownik socjalny jest zobowiązany niezwłocznie powiadomić sąd opiekuńczy, nie później niż w ciągu 24 godzin od chwili zapewnienia dziecku ochrony. Do umieszczenia dziecka u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej w rozumieniu art. 115 § 11 Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny, stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub instytucjonalnej pieczy zastępczej. Procedurę postępowania Policji przy wykonywaniu czynności, o których mowa w omawianym przepisie, oraz sposób dokumentowania przeprowadzonych przez Policję czynności określa Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 4 września 2023 r. w sprawie procedury postępowania Policji przy wykonywaniu przez pracownika socjalnego zapewnienia dziecku ochrony w razie zagrożenia jego życia lub zdrowia w związku z przemocą domową oraz podejmowaniu decyzji o zapewnieniu tej ochrony – Dz. U. z dnia 6 września 2023 r. Poz. 1807.

W przypadku podejrzenia zagrożenia dobra dziecka (m.in. w sytuacjach opisanych powyżej) placówka oświatowa ma obowiązek powiadomić Sąd Rodzinny. Obowiązek powiadomienia sądu nie jest uzależniony od tego, czy dobro dziecka jest zagrożone przez zawinione zachowanie rodziców, czy z powodów zupełnie niezależnych od nich. Kryterium jest bezpieczeństwo i prawidłowa sytuacja opiekuńczo-wychowawcza dziecka. W uzasadnieniu zawiadomienia Sądu rodzinnego należy wyraźnie wskazać wszelkie okoliczności dotyczące sytuacji dziecka i opisać niepokojące zachowanie po stronie dziecka i/lub jego opiekunów.

Placówka zawiadamiająca sąd rodzinny nie jest stroną postępowania, ale na podstawie art. 572 § 3 kpc może złożyć w piśmie wniosek o udzielenie informacji o wszczęciu postępowania z urzędu lub braku podstaw do jego wszczęcia. Po upływie kilku tygodni lub miesięcy można również zwrócić się do Sądu z zapytaniem o sposób zakończenia sprawy, jednakże sąd nie ma obowiązku udzielania takiej informacji osobom/instytucjom zawiadamiającym sąd z urzędu.

§ 7

W celu objęcia rodziny i/lub małoletniego doświadczającego przemocy domowej wsparciem każdy przedstawiciel placówki oświatowej ma obowiązek zapoznać się z przepisami zobowiązującymi do wszczęcia „Procedury Niebieska Karta”:

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury "Niebieskiej Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta" (Dz. U. poz. 1870) określa:

- procedurę „Niebieskiej Karty”,
- wzory formularzy „Niebieska Karta”, wypełnianych przez przedstawicieli podmiotów realizujących procedurę.

Wszczęcie procedury następuje z chwilą wypełnienia formularza „Niebieska Karta – A” w przypadku uzasadnionego podejrzenia stosowania przemocy domowej lub zgłoszenia dokonanego przez świadka przemocy domowej (należy pamiętać, że zgodnie z art. Ust. 1 pkt. 4 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, mówiąc o świadku przemocy domowej, należy przez to rozumieć osobę posiadającą wiedzę na temat stosowania przemocy domowej lub widziała akt przemocy domowej). Formularz „Niebieskiej Karty część A” wypełniają osoby będące przedstawicielami podmiotów wymienionych w art. 9a ust. 11–11d Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, a więc:

- pracownik socjalny jednostki organizacyjnej pomocy społecznej,
- funkcjonariusz Policji,
- żołnierz Żandarmerii Wojskowej,
- pracownik socjalny specjalistycznego ośrodka wsparcia dla osób doznających przemocy domowej,
- asystent rodziny,
- nauczyciel,
- osoba wykonującą zawód medyczny (lekarz, pielęgniarka, położna, ratownik medyczny),
- przedstawiciel gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,
- pedagog, psycholog lub terapeuta, będący przedstawicielami podmiotów, o których mowa w art. 9a ust. 3 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (a więc jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych).

W formularzu „Niebieska Karta – A” wskazuje się wszystkie osoby doznające przemocy domowej i wszystkie osoby stosujące przemoc domową. Co do zasady wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” następuje w obecności pełnoletniej osoby doznającej przemocy domowej. Jeśli nie jest to możliwe z powodu nieobecności pełnoletniej osoby doznającej

przemocy domowej, jej stanu zdrowia lub ze względu na zagrożenie jej życia lub zdrowia, wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” następuje niezwłocznie po nawiązaniu bezpośredniego kontaktu z tą osobą lub po ustaniu przyczyny uniemożliwiającej jego wypełnienie.

Osoba wszczynająca procedurę podejmuje działania interwencyjne mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa osobie doznającej przemocy domowej, które polegają w szczególności na:

- 1) zapobieżeniu zagrożenia dla życia lub zdrowia osoby doznającej przemocy domowej, w tym informowaniu Policji lub Żandarmerii Wojskowej o okolicznościach uzasadniających zastosowanie art. 15aa i art. 15aaa ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2023 r. poz. 171, z późn. zm.1)), a w przypadku żołnierzy pełniących czynną służbę wojskową – art. 18a i art. 18aa ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1266 i 1860);**
- 2) udzieleniu osobie doznającej przemocy domowej pierwszej pomocy przedmedycznej lub zapewnieniu pomocy medycznej;**
- 3) zaspokojeniu podstawowych potrzeb, w tym udzieleniu wsparcia i poradnictwa, w szczególności od przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, specjalistycznych ośrodków wsparcia dla osób doznających przemocy domowej, organizacji pozarządowych i stowarzyszeń działających na rzecz osób doznających przemocy domowej na podstawie ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2023 r. poz. 571).**

Osoba wszczynająca procedurę dokonuje wstępnej diagnozy sytuacji w związku z zaistnieniem uzasadnionego podejrzenia stosowania przemocy domowej i przeprowadza rozmowę z osobą doznającą przemocy domowej, a także w miarę możliwości z osobą stosującą przemoc i zgodnie z § 15 Rozporządzenia w sprawie Niebieskiej Karty - wszystkie działania dokumentuje. Rozmowę z osobą doznającą przemocy domowej przeprowadza się w warunkach gwarantujących swobodę wypowiedzi, poszanowanie godności oraz zapewniających bezpieczeństwo. Przekazuje się jej informacje w prostym, przejrzystym i przystępnym dla niej języku, z uwzględnieniem stanu i okoliczności, które mogą mieć wpływ na zdolność rozumienia i bycie rozumianym. W trakcie rozmowy z osobą stosującą przemoc domową informuje się ją w szczególności o prawno-karnych konsekwencjach stosowania

przemocy domowej oraz wskazuje na konieczność zmiany sposobu postępowania. Rozmowy z osobą doświadczającą przemocy i osobą stosującą przemoc prowadzi się, uwzględniając warunki, czynniki i potrzeby, w tym dotyczące osób niepełnosprawnych.

Jeżeli istnieje podejrzenie stosowania przemocy domowej wobec małoletniego, działania w ramach procedury przeprowadza się w obecności rodzica, opiekuna prawnego lub faktycznego. Jeżeli istnieje podejrzenie, że osobami stosującymi przemoc domową wobec małoletniego są rodzice, opiekunowie prawni lub faktyczni, działania w ramach procedury przeprowadza się w obecności pełnoletniej osoby najbliższej w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2022 r. poz. 1138, z późn. zm.2)) lub pełnoletniej osoby wskazanej przez małoletniego. Jeżeli istnieje podejrzenie stosowania przemocy domowej wobec pełnoletniej osoby nieporadnej ze względu na wiek, stan psychiczny lub fizyczny, działania w ramach procedury przeprowadza się w obecności opiekuna prawnego lub faktycznego lub pełnoletniej osoby przez nią wskazanej. Jeżeli natomiast istnieje podejrzenie, że osobą stosującą przemoc domową wobec pełnoletniej osoby nieporadnej jest opiekun prawny lub faktyczny, działania w ramach procedury przeprowadza się w obecności osoby najbliższej, a w razie jej braku – w obecności innej osoby pełnoletniej przez nią wskazanej. W obu przypadkach działania w miarę możliwości przeprowadza się w obecności psychologa.

Po wypełnieniu formularza „Niebieska Karta – A” osobie doznającej przemocy domowej przekazuje się formularz „Niebieska Karta – B”. Jeżeli osobą doznającą przemocy domowej jest małoletni, formularz „Niebieska Karta – B” przekazuje się rodzicowi, opiekunowi prawnemu lub faktycznemu, a w przypadkach, o których mowa w § 5 ust. 3 – osobie najbliższej lub pełnoletniej osobie wskazanej przez małoletniego. W przypadku pełnoletniej osoby nieporadnej ze względu na wiek, stan psychiczny lub fizyczny formularz „Niebieska Karta – B” przekazuje się opiekunowi prawnemu/faktycznemu lub pełnoletniej osobie wskazanej przez osobę doznającą przemocy domowej, lub osobie najbliższej względnie innej pełnoletniej wskazanej przez osobę doznającą przemocy domowej. Formularza „Niebieska Karta – B” nie przekazuje się osobie stosującej przemoc domową.

Wypełniony formularz „Niebieska Karta – A” przekazuje się do zespołu interdyscyplinarnego nie później niż w terminie 5 dni roboczych od dnia wszczęcia procedury. Kopię wypełnionego formularza „Niebieska Karta – A” pozostawia się u wszczynającego procedurę. Formularz „Niebieska Karta – A” jest przekazywany grupie diagnostyczno-

pomocowej nie później niż w terminie 3 dni roboczych od dnia jego otrzymania. Pierwsze posiedzenie grupy diagnostyczno-pomocowej odbywa się nie później niż w terminie 5 dni roboczych od dnia otrzymania formularza „Niebieska Karta – A”. Grupa diagnostyczno-pomocowa na podstawie informacji zawartych w formularzu „Niebieska Karta – A” dokonuje diagnozy sytuacji w związku z podejrzeniem stosowania przemocy domowej oraz podejmuje działania mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa osobie doznającej przemocy domowej i zatrzymania przemocy domowej albo rozstrzyga o braku zasadności podejmowania działań.

PODSUMOWANIE:

1. Procedurę Niebieskiej Karty w przypadku oświaty wszczyna nauczyciel, pedagog, psycholog.
2. Wszczynając procedurę, należy wypełnić Niebieską Kartę część „A” – w przypadku osoby niepełnoletniej w obecności opiekuna prawnego, faktycznego, lub osoby wskazanej przez dziecko.
3. Niebieską Kartę część „B” przekazuje się dorosłej osobie doświadczającej przemocy domowej lub opiekunowi prawnemu / faktycznemu w przypadku dziecka.
4. Niebieską Kartę część „A” przekazuje się do Zespołu Interdyscyplinarnego właściwego ze względu na miejsce zamieszkania dziecka / osoby doświadczającej przemocy domowej.
5. Pracownik placówki oświatowej powinien być włączony do prac grupy diagnostyczno – pomocowej powoływanej przez Zespół Interdyscyplinarny. Zazwyczaj będzie to psycholog, pedagog, lub wychowawca.

PAMIĘTAJ!

1. Przedstawiciele oświaty **nie zakładają Niebieskiej Karty tylko w przypadku podejrzenia przemocy wobec dzieci**. Również podejrzenie przemocy domowej w relacji osób dorosłych (np. rodziców ucznia) powoduje obowiązek wszczęcia procedury.
2. **Wszczęcie procedury Niebieskiej Karty nie wymaga niczyjej zgody** – ani osoby doświadczającej przemocy (również dorosłej), ani rodzica, czy opiekuna.
3. Zawsze w przypadku wszczęcia procedury Niebieskiej Karty należy rozważyć, czy jednocześnie nie ma obowiązku zawiadomienia organów ścigania lub sądu rodzinnego.

PODSUMOWANIE

Gdy przedstawiciel placówki oświatowej (a także innych, gdzie uczęszczają dzieci) poweźmie informację lub podejrzenie stosowania przemocy wobec dziecka, ma obowiązek:

- 1. Wszcząć procedurę Niebieskiej Karty.**
- 2. W uzasadnionych przypadkach zawiadomić organa ścigania zgodnie z art. 12 Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz art. 304 kodeksu postępowania karnego.**
- 3. Zgodnie z art. 572 kpc powiadomić sąd opiekuńczy.**

PAMIĘTAJ, WSZYSTKIE TRZY PUNKTY SĄ OBOWIĄZKAMI USTAWOWYMI, PRACOWNIK INSTYTUCJI OŚWIATOWEJ OBOWIĄZANY JEST REALIZOWAĆ WSZYSTKIE OBOWIĄZKI USTAWOWE. WYPEŁNIENIE JEDNEGO NIE ZWALNIA OD WYPEŁNIENIA POZOSTAŁYCH OBOWIĄZKÓW

Wzór zawiadomienia określonego w pkt 2 – Załącznik nr 1

Wzór zawiadomienia określonego w pkt 3 – Załącznik nr 2

ROZDZIAŁ V

Procedury składania zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego, zawiadamiania sądu opiekuńczego i osoby odpowiedzialne za powyższe zawiadomienia oraz osoby odpowiedzialne za wszczynanie procedury „Niebieskiej Karty” w Zespole Szkół Geodezyjno-Drogowych i Gospodarki Wodnej im. Gabriela Narutowicza w Krakowie

§ 1

Procedura działań pracownika placówki oświatowej w związku z pozyskaniem informacji o przemocy wobec dziecka lub przestępstwa na szkodę małoletniego albo podejrzenia, w tym względzie wygląda następująco:

Każdy pracownik placówki oświatowej zobowiązany jest poinformować dyrektora szkoły, a pod jego nieobecność osobę pełniącą jego obowiązki o podejrzeniu przestępstwa na szkodę małoletniego lub przemocy względem tegoż.

A. Jeżeli sprawcą działań na szkodę małoletniego (m.in. przemocy lub/i przestępstwa) jest osoba niebędąca rodzicem dziecka, dyrektor placówki oświatowej lub wyznaczona przez niego osoba zobowiązany jest niezwłocznie poinformować o sprawie co najmniej jednego rodzica dziecka i zaprosić go do siedziby placówki oświatowej, w celu poinformowania o okolicznościach zdarzenia.

Podczas spotkania z rodzicem:

a) w sytuacji gdy opisane zdarzenie spełnia kryteria przestępstwa ściganego z urzędu, dyrektor placówki oświatowej lub wskazana przez niego osoba informuje rodzica/rodziców o szczegółach powzięcia informacji o krzywdzeniu małoletniego i informuje ich o obowiązku ustawowym zawiadomienia policji lub Prokuratury zgodnie z art. 304 kpk oraz powiadomienia sądu opiekuńczego zgodnie z art. 572 kpc. Zobowiązuje również rodzica do podjęcia współpracy w zakresie udzielenia dziecku niezbędnej pomocy w związku z zaistniałą sytuacją. Wszystkie podjęte działania pracownik oświaty odnotowuje w Karcie Interwencji stanowiącej Załącznik nr 3 do Standardów Ochrony Małoletnich;

- b) w sytuacji gdy opisane zdarzenie nie spełnia kryteria przestępstwa ściganego z urzędu, gdzie pokrzywdzonym jest małoletni (zgodnie z art. 98 § 1. „Rodzice są przedstawicielami ustawowymi dziecka pozostającego pod ich władzą rodzicielską. Jeżeli dziecko pozostaje pod władzą rodzicielską obojga rodziców, każde z nich może działać samodzielnie jako przedstawiciel ustawowy dziecka”), dyrektor placówki oświatowej lub wskazana przez niego osoba informuje rodzica lub rodziców o szczegółach powzięcia informacji o krzywdzeniu małoletniego i informuje ich o prawie rodzica do złożenia zawiadomienia. Kierując się dobrem dziecka, zobowiązuje rodzica do podjęcia decyzji w sprawie. Informuje także rodzica o obowiązku powiadomieniu sądu opiekuńczego przez placówkę oświatową zgodnie z art. 572 kpc. Zobowiązuje również rodzica do podjęcia współpracy w zakresie udzielenia dziecku niezbędnej pomocy w związku z zaistniałą sytuacją. Wszystkie podjęte działania pracownik oświaty odnotowuje w Karcie Interwencji stanowiącej załącznik nr 3 do Standardów Ochrony Małoletnich.
- B. Jeżeli sprawcą działań na szkodę małoletniego jest osoba niebędąca rodzicem, ale jednocześnie zachodzą okoliczności wymagające wszczęcia procedury „Niebieska Karta”, dyrektor szkoły lub wyznaczona przez niego osoba podejmuje wszystkie działania określone w punkcie A, a dodatkowo w obecności wezwanego rodzica wypełnia formularz „Niebieska Karta A” i wręcza mu formularz „Niebieska Karta B”. Zobowiązuje również rodzica do podjęcia współpracy w zakresie udzielenia dziecku niezbędnej pomocy w związku z zaistniałą sytuacją. Wszystkie podjęte działania pracownik oświaty odnotowuje w Karcie Interwencji stanowiącej załącznik nr 3 do Standardów Ochrony Małoletnich.
- C. Jeżeli sprawcą działań na szkodę małoletniego, o których dowiedział się pracownik placówki oświatowej, jest jeden z rodziców, a drugi rodzic wg informacji uzyskanych od dziecka jest osobą niekrzywdzącą, dyrektor szkoły lub wyznaczona przez niego osoba zobowiązany jest niezwłocznie wezwać rodzica niekrzywdzącego w celu poinformowania go o wszystkich ustawowych działaniach szkoły. Informuje rodzica niekrzywdzącego o obowiązku zawiadomienia o przestępstwie bez względu na to, czy to przestępstwo ścigane z urzędu czy nie. Wynika to z sytuacji, gdzie sprawcą przestępstwa na rzecz małoletniego jest jeden z rodziców, ponieważ zachodzą okoliczności określone w art. 98 § 2. kro. Wtedy żaden z rodziców nie może reprezentować dziecka, więc zgłoszenia o podejrzeniu przestępstwa dokonuje w imieniu placówki oświatowej dyrektor

szkoly lub wyznaczona przez niego osoba, a prokurator nie później niż 7 dni od zaistnienia okoliczności określonych w art. 98§ 2 kro (zgodnie z art. 51 § 2a kpk) ma obowiązek wystąpić do sądu opiekuńczego o wyznaczenie reprezentanta dziecka. Sąd opiekuńczy realizuje ten obowiązek zgodnie z art. 99 ust. 1 kro.

W tym przypadku zachodzą także okoliczności wszczęcia procedury „Niebieska Karta” więc dodatkowo w obecności wezwanego rodzica wypełnia się formularz „Niebieska Karta A” , a rodzicowi niekrzywdzącemu wręcza formularz „Niebieska Karta B”.

Należy pamiętać, że jeżeli z opisu sytuacji przemocy wobec dziecka ze strony jednego z rodziców zachodzi podejrzenie zagrożenia życia lub zdrowia opisane w kwestionariuszu szacowania ryzyka w art. 15aa i art. 15aaa Ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji lub art. 18a i art. 18aa Ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych, osoba wszczynająca procedurę „Niebieska Karta” ma obowiązek wezwać Policję lub Żandarmerię Wojskową i poinformować o konieczności podjęcia działań określonych w art. 3 ust 1 pkt. 3 Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej: „Osobie dotkniętej przemocą domową udziela się bezpłatnej pomocy, w szczególności w formie ochrony przed dalszym krzywdzeniem przez uniemożliwienie osobie stosującej przemoc domową korzystania ze wspólnie zajmowanego mieszkania z osobą doznającą przemocy domowej oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania się do osoby doznającej przemocy domowej”. W tym przypadku rodzic krzywdzący otrzymuje zakaz zbliżania się do dziecka, a rodzic niekrzywdzący przejmuje opiekę nad małoletnim. Ważne jest, aby w tych okolicznościach przedstawiciel placówki oświatowej podejmujący rozmowę z rodzicem niekrzywdzącym zwrócił szczególną uwagę na obowiązki wynikające z władzy rodzicielskiej polegające na ochronie dziecka przed krzywdzeniem. Zobowiązuje również rodzica do podjęcia współpracy w zakresie udzielenia dziecku niezbędnej pomocy w związku z zaistniałą sytuacją. Wszystkie podjęte działania pracownik oświaty odnotowuje w Karcie Interwencji stanowiącej załącznik nr 3 do Standardów Ochrony Małoletnich.

- D. Jeżeli sprawcą przestępstwa na szkodę małoletniego są oboje rodzice lub gdy dziecko pozostaje pod władzą rodzicielską jedynie rodzica będącego sprawcą przestępstwa, wobec niego dyrektor szkoły podejmuje analogiczne zawiadomienia o podejrzeniu przestępstwa jak w punkcie C.

W takim przypadku wypełnienie formularza „Niebieska Karta A” odbyć się powinno w obecności pełnoletniej osoby najbliższej w rozumieniu art. 115 § 11 Ustawy z dnia

6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny lub pełnoletniej osoby wskazanej przez małoletniego, której także wręcza się formularz „Niebieska Karta B”.

Należy pamiętać, że jeżeli z opisu sytuacji przemocy wobec dziecka ze strony jednego z rodziców zachodzi podejrzenie zagrożenia życia lub zdrowia opisane w kwestionariuszu szacowania ryzyka w art. 15aa i art. 15aaa Ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji lub art. 18a i art. 18aa Ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych, osoba wszczynająca procedurę „Niebieska Karta” ma obowiązek wezwać Policję lub Żandarmerię Wojskową i poinformować o konieczności podjęcia działań określonych w art. 3 ust 1 pkt. 3 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej: „Osobie dotkniętej przemocą domową udziela się bezpłatnej pomocy, w szczególności w formie: ochrony przed dalszym krzywdzeniem przez uniemożliwienie osobie stosującej przemoc domową korzystania ze wspólnie zajmowanego mieszkania z osobą doznającą przemocy domowej oraz zakazanie kontaktowania się z osobą doznającą przemocy i zbliżania się do tej osoby.” W tym przypadku dziecko nie ma rodzica niekrzywdzącego, więc należy zadbać o bezpieczeństwo dziecka, wzywając pracownika socjalnego Ośrodka Pomocy Społecznej w celu zabezpieczenia dziecka zgodnie z art. 12a Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej. W przypadku gdy interwencja przedstawiciela placówki oświatowej odbywa się poza godzinami pracy OPS, czynności zabezpieczenia dziecka w sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia podejmuje funkcjonariusz Policji prowadzący działania w ramach art. 15aa. Ustawy o Policji. Wszystkie podjęte działania pracownik oświaty odnotowuje w Karcie Interwencji stanowiącej załącznik nr 3 do Standardów Ochrony Małoletnich.

- E. Jeżeli działania na szkodę małoletniego stosuje inny małoletni, dyrektor placówki oświatowej lub wyznaczona przez niego osoba zobowiązany jest niezwłocznie poinformować co najmniej jednego rodzica dziecka krzywdzonego i zaprosić do siedziby placówki oświatowej w celu poinformowania go o okolicznościach zdarzenia. Zaprasza również do siedziby placówki oświatowej co najmniej jednego rodzica dziecka krzywdzącego w celu poinformowania o okolicznościach zdarzenia i zobowiązania do dalszych działań mających na celu ograniczenie zachowań krzywdzących ze strony jego dziecka. Spotkania z rodzicami małoletnich powinny odbywać się w innym czasie w celu uniknięcia między nimi konfrontacji na terenie szkoły. Celem spotkań z rodzicami jest zarówno podjęcie czynności prawnych, jak i zadbanie o dobro i bezpieczeństwo wszystkich

małoletnich. Sugeruje się, by w pierwszej kolejności odbyło się spotkanie z rodzicem lub rodzicami dziecka krzywdzonego.

Spotkanie z rodzicami odbywa się po przeprowadzeniu – najlepiej w obecności psychologa lub pedagoga - rozmów z dzieckiem krzywdzonym i krzywdzącym. Rozmowy nie powinny być prowadzone w tym samym czasie.

Rozmowa z dzieckiem krzywdzonym ma na celu wsparcie go i zapoznanie się z okolicznościami krzywdzenia i poinformowanie dziecka o udzieleniu mu pomocy w sytuacji krzywdzenia.

Rozmowa z dzieckiem krzywdzącym ma na celu wsparcie i zapoznanie z okolicznościami zdarzenia i poinformowanie dziecka o udzielaniu mu wsparcia i pomocy. Dodatkowo zachowania krzywdzące małoletniego mogą wynikać z sytuacji krzywdzenia go w środowisku domowym i rozmowa z nim powinna być także ukierunkowana na diagnozę jego sytuacji domowej, ze szczególnym uwzględnieniem jego bezpieczeństwa i ochrony.

a) podczas spotkania z rodzicem/rodzicami krzywdzonego małoletniego:

Dyrektor placówki oświatowej lub wyznaczona przez niego osoba podejmuje wszystkie działania określone w punkcie A oraz dodatkowo informuje go/ich o działaniach, jakie zostaną podjęte wobec małoletniego krzywdzącego oraz jego rodziców.

b) podczas spotkania z rodzicem lub rodzicami krzywdzącego małoletniego:

Dyrektor placówki oświatowej lub wyznaczona przez niego osoba informuje rodziców dziecka krzywdzącego o okolicznościach zdarzenia, zakresie informacji prawnych przekazanych rodzicom dziecka krzywdzonego, m.in. o konieczności zawiadomienia przez placówkę oświatową o przestępstwie ściganym z urzędu lub możliwości zawiadomienia o przestępstwie nieściganym z urzędu przez rodziców dziecka krzywdzonego. Zobowiązuje rodziców dziecka krzywdzącego do podjęcia niezbędnych działań wobec ich dziecka w celu ograniczenia jego zachowań naruszających prawa innych, z poszanowaniem jego praw, a w szczególności bez stosowania wobec niego przemocy. Informuje rodziców, że zachowanie dziecka może świadczyć o zagrożeniu demoralizacją. Z tego powodu placówka oświatowa ma obowiązek poinformować sąd opiekuńczy zgodnie z Ustawą z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (Dz. U. poz. 1700 z późn. zm.), a rodzice zobowiązani są do podjęcia działań ochrony dziecka przed demoralizacją. Dodatkowo, gdy podczas rozmowy z dzieckiem krzywdzącym wyszło na jaw doświadczenie przez nie przemocy domowej w formie

działania lub zaniechania ze strony rodzica/rodziców, dyrektor placówki oświatowej lub wyznaczona przez niego osoba w zależności od okoliczności podejmuje działania określone w punktach B, C lub D. Wszystkie podjęte działania pracownik oświaty odnotowuje w Karcie Interwencji stanowiącej załącznik nr 3 do Standardów Ochrony Małoletnich.

We wszystkich przypadkach określonych w punktach od A do D dyrektor placówki lub wyznaczona przez niego osoba wraz z rodzicem/rodzicami, a w przypadku istnienia okoliczności określonych w art. 98§ 2 kro z osobą przejmującą opiekę nad dzieckiem, ustalają formy wsparcia małoletniego po ujawnieniu przemocy zgodnie z zasadami określonymi w ostatnim rozdziale niniejszych standardów. Należy rozważyć podjęcie czynności w ramach obowiązku zawiadomienia sądu opiekuńczego określone w art. 572 kpc opisane w rozdziale 12.

§ 2

Pracownik Zespołu Szkół Geodezyjno-Drogowych i Gospodarki Wodnej im. Gabriela Narutowicza w Krakowie potrafi rozróżnić sytuację psychologiczną dziecka doświadczającego krzywdzenia poza domem od osób trzecich od sytuacji psychologicznej dziecka krzywdzonego w domu i adekwatnie do sytuacji przeprowadza procedurę rozmowy z dzieckiem krzywdzonym

1. Sytuacja psychologiczna dziecka doświadczającego przemocy poza domem.

Jeżeli dziecko krzywdzone w środowisku pozarodzinnym wychowuje się w rodzinie, która nie jest dysfunkcyjna, może mieć większą świadomość doświadczania niewłaściwego traktowania niż ma to miejsce w przypadku dziecka krzywdzonego w rodzinie. Nie jest to równoznaczne z natychmiastowym zgłoszeniem zaufanemu dorosłemu faktu krzywdzenia. Dzieci bardzo często doświadczają poczucia winy, współodpowiedzialności za doznaną krzywdę oraz wstydu przed ujawnieniem tego, co je spotkało. Te odczucia mogą skutecznie zmniejszać prawdopodobieństwo ujawnienia faktu krzywdzenia. Dziecko z rodziny niedysfunkcyjnej, które zostało skrzywdzone pierwszy raz doświadcza swoistego „skruszenia” pierwotnych przekonań na temat świata i innych ludzi, co przejawia się w zmianie jego zachowania i funkcjonowania. Gdy doświadczy brutalnej przemocy – te zmiany w zachowaniu stają się

najczęściej bardzo widoczne dla otoczenia. Gdy jednak dziecko będzie doświadczało aktów przemocy regularnie, istnieje ryzyko, że stopniowo będzie wchodziło w rolę ofiary i ujawnienie przemocy po pewnym czasie będzie dla niego jeszcze trudniejsze.

2. Sytuacja psychologiczna dziecka doświadczającego przemocy w domu.

Do pewnego momentu wychowywanie się w rodzinie, w której istnieje przemoc, może nie być postrzegane przez dziecko jako patologiczne. Uświadamianie sobie tego faktu może być procesem rozłożonym w czasie, ale nie oznacza, że jego ukończenie będzie skutkowało decyzją dziecka o jego ujawnieniu poza rodziną. Część dzieci, którzy przejmują rolę rodzinnego bohatera, ratownika dla rodzeństwa i może drugiego rodzica, zwykle również chce strzec rodzinnej tajemnicy i dba o nieujawnienie przemocy. Część dzieci może dokonać identyfikacji z silnym rodzicem stosującym przemoc, przyjmując postawę wroga wobec rodzica, który tej przemocy nie stosuje. Dziecko zwykle doświadcza różnorodnych i ambiwalentnych emocji w stosunku do rodzica, który je krzywdzi i owa ambiwalencja jest trudna do uniesienia. Do tego dochodzi konflikt lojalnościowy, a czasami nadmierna odpowiedzialność za innych członków rodziny i obawa o ich losy w sytuacji ujawnienia. Te wszystkie czynniki utrudniają podjęcie decyzji o ujawnieniu przemocy. Czasem doświadczenie przemocy na sobie albo innych członkach rodziny, które przekracza dotychczasowy znany schemat przemocy (np. pierwsze poważne uszkodzenie ciała, przejście od przemocy psychicznej do fizycznej) stoi za decyzją ujawnienia na zewnątrz tego, co dzieje się w domu. W związku z podjętą decyzją o ujawnieniu pojawia się niepokój o losy własne i członków rodziny, za których czuje odpowiedzialność, a także ograniczone zaufanie do świata ludzi dorosłych. Z tych właśnie powodów ujawnienie przemocy może być procesem, w którym dziecko najpierw wybiera z otoczenia osobę dorosłą, godną zaufania, a potem stopniowo ujawnia swoje doświadczenia. Dziecko przy stopniowym ujawnianiu doświadczeń przemocowych może badać reakcje na nie osoby dorosłej. Czasem bezpieczniej jest mu, obserwując przy tym reakcje dorosłego, przypisać swoje doświadczenie hipotetycznemu rówieśnikowi albo opowiadać o przemocy na wysokim poziomie ogólności i nie przypisując tego doświadczenia sobie. Należy pamiętać, że ujawnienie przemocy przez dziecko jest przełamaniem rodzinnego tabu i powinno być postrzegane jako akt niezwyklej odwagi.

3. Rozmowa z dzieckiem doświadczającym przemocy.

Przedstawiciel instytucji oświatowej powinien stworzyć odpowiednie warunki do rozmowy, zadbać o ciche i przyjemne miejsce bez obecności osób trzecich. Rozmowa z dzieckiem powinna przebiegać w atmosferze życzliwości, bezpieczeństwa i dostrzegania jego emocji. Za takie warunki rozmowy jest odpowiedzialny dorosły. Na poziomie ujawniania przemocy przez ucznia swojemu nauczycielowi nie są potrzebne dowody potwierdzające słowa dziecka. Szkoła nie jest organem śledczym, który ma udowodnić przemoc, dlatego nawet jeśli w nauczycielu rodzi się wątpliwość, czy zgłaszane kwestie są prawdą, nie powinien swoich wątpliwości przedstawiać dziecku. Ważnym zabiegiem jest zauważenie i znormalizowanie doświadczanych przez dziecko emocji, pozwolenie na wyrażenie ich bez oceniania. Dla zwiększenia poczucia bezpieczeństwa ważne jest przedstawienie głównego celu, czyli ochrony przed dalszym krzywdzeniem. Pomocne będzie także omówienie lęków dziecka z tytułu ujawnienia przemocy, a także wprowadzenie w dalsze etapy procedury: czego może się spodziewać, co się będzie działo dalej. Te informacje muszą być dostosowane do wieku ucznia. Należy poinformować dziecko o konieczności przeprowadzenia rozmowy z rodzicem nie stosującym przemoc i o celu tej rozmowy. Z dziecka powinna być zdjęta poczucie odpowiedzialności za przemoc w jego rodzinie i fakt ujawniania przez nie przemocy.

4. Procedura rozmowy z dzieckiem krzywdzonym.

Przedstawiciel instytucji, któremu dziecko ujawnia krzywdzenie, powinien być świadomy, że to dziecko go wybrało na powiernika. Nie powinno się przerywać rozmowy czy prowadzić rozmowy z dzieckiem w obecności osób trzecich, którym dziecko nie ufa lub może się czuć przy nich niepewnie. Osoba, której dziecko ujawnia krzywdzenie, w rozmowie z dzieckiem powinna:

- uświadomić dziecku, że nie jest winne krzywdzenia, którego doświadczyło czy odpowiedzialne za nie. Można użyć słów: *„to nie Twoja wina, że tak się stało”, „dorośli nie powinni robić takich rzeczy dzieciom”, „to, co zrobiłeś, nie miało wpływu na zachowanie dorosłego” itp.;*
- docenić dziecko, że podzieliło się swoim problemem z osobą dorosłą. Można użyć słów: *„bardzo dobrze zrobiłeś, że zwróciłeś się po pomoc”, „jesteś odważny i dzielny, bo powiedziałeś mi o tym” ;*

- określić z dzieckiem jego obawy związane z ujawnieniem krzywdzenia oraz jego oczekiwania związane z interwencją;
- poszukać z dzieckiem osób, które mogą je wesprzeć;
- nakreślić plan pomocy;
- motywować dziecko do korzystania z pomocy innych profesjonalistów;
- wstępnie przygotować dziecko do uczestniczenia w procedurach prawnych;
- zapewnić dziecko, że wszelkie działania w sprawie będą służyły jego bezpieczeństwu i dobru.

§ 3

Pracownik Zespołu Szkół Geodezyjno-Drogowych i Gospodarki Wodnej im. Gabriela Narutowicza w Krakowie zapoznaje się ze specyfiką funkcjonowania rodziców dzieci krzywdzonych i stosuje procedury rozmowy z rodzicami dzieci krzywdzonych

1. Sytuacja psychologiczna rodzica niekrzywdzącego.

Z dużym prawdopodobieństwem rodzic dziecka krzywdzonego, który nie stosuje przemocy, jest osobą doświadczającą przemocy. W związku z tym funkcjonuje w mechanizmach utrzymujących go w sytuacji przemocy. Doświadcza prawdopodobnie zjawiska tzw. prania mózgu, w wyniku którego osoba zmienia obraz siebie, zaczyna myśleć o sobie to, co o niej mówi sprawca – że jest zerem i nie da sobie rady bez sprawcy - i zgodnie z tymi przekonaniem funkcjonuje. Dodatkowo może doświadczać wyuczonej bezradności. To przekonanie o braku mocy i wpływu na sytuację w rodzinie bez względu na podjęte działania. Gdy dużo w coś zainwestujemy (czasu, energii, pieniędzy), trudno nam z tego zrezygnować. Tak też jest ze związkiem przemocowym, w który zwykle dużo się inwestuje z nadzieją na jakąś zmianę. Im więcej się zainwestuje, tym trudniej z niego zrezygnować.

Rodzic niestosujący przemocy, a doświadczający jej od partnera zazwyczaj funkcjonuje wg zasad: nie mówić; nie ufać; nie czuć; nie zmieniać. Zwłaszcza ta ostatnia zasada utrudnia osobom z zewnątrz wpłynięcie na osobę, która przemocy doznaje. Towarzyszy jej dodatkowo silny lęk, wstyd, że tak się dzieje w jej rodzinie, czasem poczucie współodpowiedzialności za przemoc.

W rozmowie z niestosującym przemocy rodzicem dziecka krzywdzonego bardzo ważny jest pierwszy kontakt, pierwsze wrażenie, jakie rodzic zbuduje w czasie kontaktu z personelem placówki oświatowej. Przychodzi zaproszony na rozmowę z szeregiem obaw, w dużej niepewności. Wchodząc w kontakt z pracownikiem oświatowym, zapewne będzie budował hipotezy o stosunku do niego, do sytuacji przemocy, która właśnie ujrzała światło dzienne, a dotyczy jego rodziny. Dlatego ważna jest nieoceniająca postawa przedstawiciela instytucji oświatowej, aby nie doszło do zjawiska wtórnej wiktyimizacji (ponownego doświadczenia krzywdy od osoby ze środowiska, która obwinia, umniejsza, podaje w wątpliwość doświadczenia krzywdzenia, co utrwała w ofierze jej negatywny obraz siebie). Aby tego uniknąć, przekaz pracownika powinien być spójny w sferze werbalnej i niewerbalnej. Ważne, aby w rozmowie posługiwać się zdobytymi informacjami, omówieniem faktów, np. *„syn opowiedział o sytuacji, gdy został popchnięty i uderzony w twarz przez swojego ojca...”*, a nie naszymi ocenami.

W zmniejszeniu niepokoju rodzica pomoże przedstawienie przez nas celu nadrzędnego. Spotykamy się z rodzicem niekrzywdzącym, aby wspólnie zadbać o zwiększenie bezpieczeństwa dziecka, zmniejszyć prawdopodobieństwa, że będzie ono dalej krzywdzone. Omówienie kolejnych etapów procedury, co będzie się po kolei działo, może również obniżyć napięcie rodzica wynikające z nieracjonalnych lęków.

Ważną czynnością jest wskazanie roli niekrzywdzącego rodzica, tj. obowiązek zapewnienia przez niego bezpieczeństwa i ochrony dziecka. W realizacji tego celu mogą pomóc istniejące instytucje – specjaliści, którzy w ramach swoich kompetencji mogą pomóc dziecku, rodzicowi i całej rodzinie. Dobrze mieć listę instytucji wraz z danymi adresowymi i wręczyć rodzicowi, dając komentarz, jakiego rodzaju pomoc można uzyskać pod wskazanym adresem.

Istnieje ryzyko, że osoba doświadczająca przemocy niedoszacowuje realnego ryzyka wynikającego z działań przemocowych, ponieważ doświadczając ich regularnie, niejako się w pewnym stopniu na nie „znieczuliła”. Ważne jest oszacowanie przez przedstawiciela instytucji oświatowej, na ile zasoby i aktualne możliwości rodzica są wystarczające, aby zapewnił on ochronę dziecku.

Nie może mieć miejsca próba ustalenia przyczyn przemocowego zachowania wobec dziecka, ponieważ żadne zachowanie ze strony dziecka nie usprawiedliwia zastosowania wobec niego przemocy, nie ma mowy o sprowokowaniu zachowań agresywnych przez niewłaściwe zachowanie dziecka; **należy pamiętać, że za stosowanie przemocy zawsze**

odpowiada osoba, która tą przemoc stosuje. Również pytania ukierunkowujące współwinę na rodzica niestosującego przemoc są niewłaściwe (*Dlaczego pani nic nie zrobiła? Dlaczego pani na to pozwala?*), aczkolwiek ważne jest zdobycie informacji, w jaki sposób rodzic niekrzywdzący reagował na agresywne zachowanie partnera.

Rodzic, który przychodzi na rozmowę do wychowawcy, nauczyciela dziecka krzywdzonego, doświadczający niepokoju, będzie w ograniczonym stopniu przyswajać kierowane do niego informacje, dlatego ważne, aby zadbać o spójny i konkretny przekaz.

2. Trudności, jakie mogą się pojawić w rozmowie z rodzicem:

- 1) ryzyko minimalizowania problemu przez rodzica. Może to być forma ochrony statusu quo rodziny wynikająca z mechanizmu bycia uwikłanym w przemoc. Rodzic, nawet ten, który nie stosuje przemocy, może podejmować próby „normalizowania” tego, co dzieje się w jego rodzinie;
- 2) ryzyko obarczenia dziecka odpowiedzialnością za przemoc. Rodzic, także niekrzywdzący, może stać na stanowisku, że trudny charakter dziecka, powtarzające się trudne zachowania, czy też trudny wiek albo negatywny wpływ rówieśników, są przyczyną przemocy ze strony rodzica. Ważne! – żadne zachowanie dziecka nie uprawnia dorosłego do stosowania wobec niego przemocy;
- 3) ryzyko podważania wiarygodności dziecka przez rodzica (*„Od małego miał tak, że kłamał jak z nut jak coś było nie po jego myśli. Teraz znów to robi.”*)

3. Procedura rozmowy z rodzicem niekrzywdzącym:

- 1) Dyrektor instytucji oświatowej lub wyznaczona przez niego osoba w trakcie rozmowy z rodzicem dziecka krzywdzonego, gdzie sprawcą krzywdzenia jest drugi rodzic:
 - a) przedstawia rodzicowi formy i okoliczności krzywdzenia dziecka, opierając się na informacjach uzyskanych w trakcie rozmowy z dzieckiem krzywdzonym lub świadkiem krzywdzenia dziecka. Opisuje fakty, a nie swoje domysły;
 - b) zapoznaje rodzica z zachowaniami i treściami wypowiedzianymi przez dziecko, które mogły wskazywać na doświadczenie przemocy. Zwraca uwagę na to, że celem zgłoszenia przemocy przez dziecko nie jest atak na rodzica lub rodziców, a szukanie pomocy w celu zatrzymania zachowań krzywdzących;
 - c) omawia z rodzicem jego rolę w podejmowaniu interwencji, ze szczególnym uwzględnieniem konieczności wsparcia i ochrony dziecka, podkreśleniem więzi

dziecka z rodzicem oraz szczególnego znaczenia osoby bliskiej w procedurze prawnej;

d) przekazuje rodzicowi informacje o działaniach koniecznych do zrealizowania przez przedstawiciela instytucji oświatowej:

- poinformowaniu Prokuratury przy zaistnieniu okoliczności określonych w art. 304 kpk,
- powiadomieniu sądu rodzinnego zgodnie z art. 572 kpc,
- wezwaniu Policji w sytuacji zaistniałych w kwestionariuszu szacowania ryzyka w ramach art. 15aa Ustawy o Policji,
- wydaniu nakazu opuszczenia lokalu i zakazu zbliżania się rodzica krzywdzącego do dziecka.

e) wypełnia w obecności rodzica niekrzywdzącego formularz „Niebieska Karta A”, wręcza mu formularz „Niebieska Karta B” oraz udziela szczegółowych informacji na temat instytucji i organizacji pomocowych, gdzie rodzic niekrzywdzący i jego dziecko mogą liczyć na profesjonalne wsparcie;

f) w trakcie rozmowy zobowiązuje rodzica do:

- ograniczenia rozpytywania dziecka, wielokrotnego wypytывania go o okoliczności i przyczyny wydarzenia,
- niezmuszania dziecka do konfrontacji ze sprawcą,
- nieignorowania lub puszczania w niepamięć tego, co się wydarzyło,
- zapewnienia dziecku, że zrobi wszystko, aby teraz było bezpieczne,
- umożliwienia dziecku okazywania zarówno przyjemnych jak i nieprzyjemnych uczuć wobec sprawcy, chociaż trudno zaakceptować, że sprawca jest nadal ważną i bliską dla dziecka osobą,
- niezmieniania w drastyczny sposób dotychczasowego trybu życia dziecka i pamiętania, że nadopiekuńczość nie służy dziecku. Nie należy zmieniać bezpiecznych dla dziecka stałych czynności, takich jak uczęszczanie do szkoły, udziału w treningach, realizacji hobby, zainteresowań, o ile ich zmiana nie jest konieczna ze względu na poziom bezpieczeństwa dziecka,
- współpracy z placówką w celu opracowania i realizowania planu wsparcia dziecka po ujawnieniu przemocy;

- g) wszystkie podjęte działania pracownik oświaty odnotowuje w Karcie Interwencji stanowiącej załącznik nr 3 do Standardów Ochrony Małoletnich.
- 2) Dyrektor instytucji oświatowej lub wyznaczona przez niego osoba w trakcie rozmowy z rodzicem dziecka krzywdzonego, gdzie sprawcą krzywdzenia jest osoba obca, np. pracownik szkoły, inny małoletni bądź inna osoba:
- a) przedstawia rodzicowi formy i okoliczności krzywdzenia dziecka, opierając się na informacjach uzyskanych w trakcie rozmowy z dzieckiem krzywdzonym lub świadkiem krzywdzenia dziecka. Opisuje fakty, a nie swoje domysły;
 - b) zapoznaje rodzica z zachowaniami i treściami wypowiedzianymi przez dziecko, które mogły wskazywać na doświadczenie przemocy;
 - c) omawia z rodzicem jego rolę w podejmowaniu interwencji, ze szczególnym uwzględnieniem konieczności wsparcia i ochrony dziecka, podkreśleniem więzi dziecka z rodzicem oraz szczególnego znaczenia osoby bliskiej w procedurze prawnej;
 - d) przekazuje rodzicowi informacje o koniecznych do zrealizowania przez przedstawiciela instytucji oświatowej działaniach:
 - poinformowaniu Prokuratury przy zaistnieniu okoliczności określonych w art. 304 kpk,
 - w przypadku przestępstwa nieściganego z urzędu zobowiązuje rodzica do podjęcia decyzji o zgłoszeniu przestępstwa, kierując się szeroko rozumianym dobrem dziecka. Informuje o konieczności powiadomienia sądu rodzinnego zgodnie z art. 572 kpc.
 - e) zobowiązuje rodzica do współpracy z placówką w celu opracowania i realizowania planu wsparcia dziecka po ujawnieniu przemocy;
 - f) wskazuje placówki, instytucje, w których jego dziecko i on sam może uzyskać specjalistyczną pomoc (psychologiczną, prawną, grupy wsparcia itp.). Może okazać się, że również rodzic, dowiedziawszy się o fakcie przemocy, będzie potrzebował specjalistycznego wsparcia, aby dojść do stanu równowagi i być stabilnym wsparciem dla swojego dziecka.
 - g) wszystkie podjęte działania pracownik oświaty odnotowuje w Karcie Interwencji stanowiącej załącznik nr 3 do Standardów Ochrony Małoletnich.

4. Procedura rozmowy z rodzicem krzywdzącym:

- 1) Dyrektor instytucji oświatowej lub wyznaczona przez niego osoba w trakcie rozmowy z rodzicem podejrzanym o krzywdzenie:
 - a) przedstawia rodzicowi działania placówki, które zobowiązana jest wszcząć w związku z podejrzeniem krzywdzenia w tym: wszczęcie procedury Niebieskiej Karty, zawiadomienie Sądu Opiekuńczego oraz Policji lub Prokuratury w sytuacji, gdy zachowania krzywdzące dziecko mają charakter przestępstwa;
 - b) zapoznaje rodzica z jego obowiązkami wynikającymi z art. 97 kro, w tym obowiązującymi go do poszanowania praw dziecka i wykonywania władzy rodzicielskiej w sposób zabezpieczający szeroko rozumiane dobro dziecka;
 - c) zapoznaje rodzica z konsekwencjami prawnymi związanymi ze stosowaniem przemocy wobec dziecka w tym przestępstwa z Kodeksu karnego oraz art. 98 ust. 2 Ustawy kro;
 - d) zobowiązuje rodzica do zaprzestania zachowań krzywdzących dziecko i naruszających jego prawa;
 - e) zapoznaje rodzica z niezbędnymi do zrealizowania działaniami w celu zaprzestania zachowań przemocowych, w tym m.in. zapoznaje rodzica krzywdzącego z miejscami specjalistycznej pomocy dla osób stosujących przemoc domową na terenie gminy;
 - f) stosuje zasadę poufności określoną w art. 9c ust. 5 oraz 9e ust. 4 Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej;
 - g) wszystkie podjęte działania pracownik oświaty odnotowuje w Karcie Interwencji stanowiącej załącznik nr 3 do Standardów Ochrony Małoletnich.

ROZDZIAŁ VI

Osoby odpowiedzialne za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i udzielenie mu wsparcia

§ 1

Wszyscy pracownicy szkoły świadomi są odpowiedzialności za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i udzielenie mu wsparcia. Wszyscy pracownicy

szkoły posiadają wiedzę dotyczącą zgłaszania przemocy wobec małoletnich zarówno stosowanej na terenie szkoły, jak również w środowisku domowym małoletniego oraz przeszli szkolenia przez osoby odpowiedzialne w placówce za wdrażanie standardów.

§ 2

Każdy pracownik pedagogiczny szkoły zobowiązany jest przyjąć zgłoszenie od małoletniego i udokumentować przebieg rozmowy wraz z cytatami i zachowaniami małoletniego w notatce służbowej. Następnie pracownik pedagogiczny przyjmujący zgłoszenie niezwłocznie informuje dyrektora szkoły, a w przypadku jego nieobecności zastępcę dyrektora szkoły, który wszczyna procedury określone w ROZDZIALE V.

§ 3

W przypadku, gdy małoletni doświadczający krzywdzenia zgłasza to pracownikowi niepedagogicznemu szkoły, każdy pracownik niepedagogiczny szkoły zobowiązany jest udać się z małoletnim do pedagoga szkolnego lub psychologa szkolnego, a ten z kolei zobowiązany jest przyjąć zgłoszenie od małoletniego i udokumentować przebieg rozmowy wraz z cytatami i zachowaniami małoletniego w notatce służbowej. Następnie pedagog lub psycholog szkolny przyjmujący zgłoszenie niezwłocznie informuje dyrektora szkoły, a w przypadku jego nieobecności zastępcę dyrektora szkoły, który wszczyna procedury określone w ROZDZIALE V.

§ 4

W przypadku, gdy zgłaszającym o zdarzeniu zagrażającym małoletniemu jest osoba trzecia (świadek przemocy) każdy pracownik szkoły zobowiązany jest udokumentować zgłoszenie w notatce służbowej i niezwłocznie przekazać informację dyrektorowi szkoły, a w przypadku jego nieobecności zastępcy dyrektora szkoły, który wszczyna procedury określone w ROZDZIALE V.

§ 5

W przypadku, gdy świadkiem zdarzenia zagrażającego małoletniemu jest pracownik placówki oświatowej lub gdy pracownik placówki oświatowej zaobserwował specyficzne symptomy świadczące o przemocy w zachowaniach dziecka lub obrażenia ciała świadczące o krzywdzeniu dziecka, zapewnia dziecku niezwłoczny kontakt z psychologiem lub

pedagogiem szkolnym, a następnie niezwłocznie przekazuje informację dyrektorowi szkoły, a w przypadku jego nieobecności zastępcy dyrektora szkoły, który wszczyna procedury określone w ROZDZIALE V.

§ 6

W każdym przypadku określonym w §1 do §5 w celu wsparcia dziecka opracowuje się plan wsparcia małoletniego zgodnie z zasadami określonymi w ROZDZIALE VII.

ROZDZIAŁ VII

Zasady ustalania planu wsparcia małoletniego po ujawnieniu krzywdzenia

§ 1

1. Pedagog szkolny i psycholog szkolny opracowują plan wsparcia małoletniego po ujawnieniu krzywdzenia.
2. Opracowanie planu w miarę możliwości odbywa się w obecności niekrzywdzącego rodzica, jeśli dziecko zostało pod jego opieką po podjęciu interwencji, lub w obecności opiekuna faktycznego, który sprawuje bezpośrednią opiekę nad dzieckiem po podjęciu interwencji w związku z krzywdzeniem małoletniego.
3. Plan wsparcia małoletniego po ujawnieniu krzywdzenia powinien zawierać:
 - opis ustaleń jaki/ jacy dostępni dorośli z ramienia placówki będą stanowili dla niego wsparcie z określeniem zakresu wsparcia oraz określenie sposobu i formy przekazania dziecku tych informacji,
 - opis działań osób stanowiących sieć wsparcia na terenie placówki ukierunkowanych na dobro małoletniego i odbudowywanie jego poczucia bezpieczeństwa,
 - opis działań rodzica niekrzywdzącego lub opiekuna faktycznego sprawującego bezpośrednią opiekę nad dzieckiem w zakresie jego postaw wobec zachowań dziecka po ujawnieniu krzywdzenia, w tym: nieocenianie i niekrytykowanie dziecka za ujawnienie przemocy; dawanie przyzwolenia na okazywanie różnorodnych emocji bez zawstydzania za pojawiające się reakcje; cierpliwość wobec zmieniających się emocji u dziecka; przygotowania dziecka do uczestnictwa w dalszych procedurach po

ujawnieniu krzywdzenia; ściągnięcia z dziecka poczucia winy i lęku za ujawnienie krzywdzenia,

- opis działań rodzica niekrzywdzącego lub opiekuna faktycznego zawierający formy wsparcia dziecka w instytucjach na terenie gminy lub powiatu, do których zgodnie z ustaleniami zobowiąże się rodzic.

4. Plan wsparcia małoletniego sporządzany jest w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach. Jeden pozostaje w dokumentacji szkoły i przechowywany jest zgodnie z zasadami określonymi w Rozdziale VII, a drugi zostaje wręczony rodzicowi lub opiekunowi faktycznemu obecnemu podczas jego sporządzania.

5. Pedagog i psycholog prowadzą monitoring realizacji planu wsparcia małoletniego, dokumentując realizowane działania zarówno przez pracowników szkoły, jak i rodzica lub opiekuna dziecka. Monitoring odbywa się co najmniej raz w miesiącu przez okres pierwszego kwartału od jego opracowania, a następnie nie rzadziej niż raz na kwartał aż do jego zakończenia.

ROZDZIAŁ VIII

Sposób dokumentowania i zasady przechowywania ujawnionych/ zgłoszonych incydentów lub zdarzeń zagrażających dobru małoletniego.

§ 1

Dyrektor placówki oświatowej zobowiązany jest prowadzić i przechowywać dokumentację ujawnionych/zgłoszonych incydentów lub zdarzeń zagrażających dobru małoletniego.

§ 2

Dokumentacja, o której mowa w § 1, powinna być przechowywana w oddzielnym segregatorze lub teczce opisanej „Dokumentacja ujawnionych incydentów lub zdarzeń w ramach Standardów Ochrony Małoletnich rok”, w której zakładane są imienne teczki małoletnich tworzone w każdym przypadku ujawnienia lub zgłoszenia.

§ 3

Dokumentacja, o której mowa w § 1, powinna zawierać wszystkie dokumenty wytworzone zgodnie z procedurami określonymi w niniejszych Standardach Ochrony Małoletnich.

Wszystkie przechowywane dokumenty powinny być oryginałami z wyjątkiem tych, których oryginały zostały przekazane do innych instytucji (np. zawiadomienie Policji lub Prokuratury, zawiadomienie sądu opiekuńczego, druk formularza „Niebieska Karta A”). W tych przypadkach w dokumentacji przechowywane są ich kopie potwierdzone za zgodność z oryginałem.

§ 4

Dokumentacja, o której mowa w § 1, powinna być przechowywana w miejscu uniemożliwiającym jej zniszczenie, a jednocześnie łatwy dostęp instytucji uprawnionych do kontroli prawidłowości wdrażania i realizowania procedur.

§ 5

W pozostałych kwestiach nieokreślonych w §1 do §4 do przechowywania dokumentacji, o której mowa w §1, stosuje się zasady prowadzenia i przechowywania dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej określone w odrębnych przepisach realizowanych w Zespole Szkół Geodezyjno-Drogowych i Gospodarki Wodnej im. Gabriela Narutowicza w Krakowie.

ROZDZIAŁ IX

Zasady dotyczące bezpiecznych relacji między małoletnimi, a w szczególności zachowania niedozwolone

§ 1

1. Na terenie Zespołu Szkół Geodezyjno-Drogowych i Gospodarki Wodnej im. Gabriela Narutowicza w Krakowie w relacjach między małoletnimi obowiązuje zasada równości praw. Każdy uczeń bez względu na płeć, pochodzenie, wyznanie, status socjoekonomiczny, stan rodzinny czy orientację seksualną ma prawa równe z innymi uczniami. Do obowiązków dorosłych, zwłaszcza będących wychowawcami i nauczycielami, jest modelowanie takiej postawy i pilnowania jej przestrzegania między małoletnimi. Zachowania małoletnich wobec siebie nie mogą naruszać obowiązujących przepisów prawnych.

2. Na terenie Zespołu Szkół Geodezyjno-Drogowych i Gospodarki Wodnej im. Gabriela Narutowicza w Krakowie pomiędzy małoletnimi zabronione są następujące zachowania:
- a. narażające na niebezpieczeństwo utraty życia i/lub zdrowia, w tym posiadanie, podawanie lub udostępnianie niedozwolonych substancji psychoaktywnych, alkoholu, nikotyny, dopalaczy itp.;
 - b. wszelkie przejawy przemocy fizycznej i seksualnej, tj.:
 - bicie, popychanie, szarpanie, przypalanie itp.,
 - niszczenie przedmiotów należących do małoletniego,
 - przymuszanie do czynności o charakterze seksualnym,
 - zmuszanie do innych zachowań wbrew woli małoletniego.
 - c. wszelkie przejawy przemocy psychicznej, tj:
 - wyśmiewanie, poniżanie i ublizanie (zarówno w formie kontaktu bezpośredniego jak i pośredniego),
 - grożenie, zastraszanie, szantażowanie,
 - izolowanie i wykluczanie z grupy.
 - d. wszelkie przejawy cyberprzemocy, tj.:
 - naruszanie dobrego imienia małoletniego z wykorzystaniem jego wizerunku lub zamieszczanie w Sieci obraźliwych komentarzy pod adresem małoletniego,
 - produkowanie lub udostępnianie innym za pomocą cyfrowych technologii zdjęć, filmów ośmieszających małoletniego i publikowanie ich w Sieci, także modyfikowanie treści z udziałem małoletniego w celu ośmieszenia go (w tym patostreaming),
 - podszywanie się w Sieci pod małoletniego i tworzenie treści w jego imieniu,
 - nakłanianie innych użytkowników technologii cyfrowych do określonych działań na szkodę małoletniego (np. wykluczania go z grupy, hejtowanie, udostępnianie szkalujących treści),
 - każde wykorzystanie jego wizerunku (np. zdjęcia) w sieci bez zgody opiekuna prawnego dziecka.
 - e. każde inne działania naruszające prawa małoletniego lub jego dobra osobiste w szczególności:
 - narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,

- naruszające jego godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- powodujące szkody na jego zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u niego cierpienie lub krzywdę,
- istotnie naruszające jego prywatność lub wzbudzające w nim poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

ROZDZIAŁ X

Zasady bezpiecznego korzystania z Internetu i mediów elektronicznych w Zespole Szkół Geodezyjno-Drogowych i Gospodarki Wodnej im. Gabriela Narutowicza w Krakowie

1. Na terenie szkoły dostęp dziecka do Internetu możliwy jest:
 - a. pod nadzorem pracownika szkoły na zajęciach komputerowych;
 - b. bez nadzoru nauczyciela – na przeznaczonych do tego komputerach znajdujących się na terenie szkoły (dostęp swobodny);
 - c. za pomocą sieci Wi-Fi placówki po wpisaniu hasła.
2. Szkoła, zapewniając dzieciom dostęp do Internetu, jest zobowiązana podejmować działania zabezpieczające dzieci przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju; w szczególności należy zainstalować i aktualizować oprogramowanie zabezpieczające.
3. Sieć jest monitorowana tak, aby możliwe było zidentyfikowanie sprawców ewentualnych nadużyć.
4. Rozwiązania organizacyjne na poziomie szkoły bazują na aktualnych standardach bezpieczeństwa.
5. Firmą odpowiedzialną za bezpieczeństwo Sieci w szkole jest Smart PC Piotr Pawłowski reprezentowaną przez Piotr Pawłowski. Do obowiązków firmy należy:
 - a. zabezpieczenie sieci internetowej szkoły poprzez instalację i aktualizację odpowiedniego, nowoczesnego oprogramowania;
 - b. aktualizowanie oprogramowania przynajmniej raz w miesiącu;
 - c. przynajmniej raz w miesiącu sprawdzanie, czy na komputerach ze swobodnym dostępem do Internetu nie znajdują się niebezpieczne treści. W przypadku ich znalezienia pracownik firmy stara się ustalić, kto korzystał z komputera w czasie ich

wprowadzania. Informację o dziecku-użytkowniku, pracownik firmy przekazuje Dyrektorowi Szkoły, który kieruje dziecko na rozmowę z psychologiem lub pedagogiem. Pedagog/psycholog przeprowadza z dzieckiem rozmowę na temat bezpieczeństwa w Internecie. Jeżeli w wyniku przeprowadzonej rozmowy pedagog/psycholog uzyska informację, że dziecko jest krzywdzone, podejmuje działania opisane w procedurze interwencji.

6. Pracownik szkoły czuwa nad bezpieczeństwem korzystania z Internetu przez dzieci podczas zajęć, a wcześniej informuje je o zasadach bezpiecznego korzystania z Sieci.
7. Szkoła zapewnia stały dostęp do materiałów edukacyjnych dotyczących bezpiecznego korzystania z Internetu, przy komputerach, z których możliwy jest swobodny dostęp do Sieci.

ROZDZIAŁ XI

Zasady postępowania nauczycieli i innych pracowników szkoły w przypadku podejrzenia „cyberprzemocy” lub jej zaistnienia

§ 1

1. Szkoła prowadzi działania profilaktyczne uświadamiające całej społeczności szkolnej zasady korzystania i zagrożenia płynące z użytkowania różnych technologii komunikacyjnych.
2. Szkoła prowadzi działania służące kształceniu umiejętności krytycznego podejścia do treści publikowanych w Internecie i mediach społecznościowych.

§ 2

Ujawnienie zjawiska cyberprzemocy wymaga podjęcia w szkole konkretnych działań interwencyjnych.

1. W szkole zgłaszanie wypadków cyberprzemocy odbywa się według następującej zasady:
 - a) uczeń – ofiara lub świadek cyberprzemocy – informuje wychowawcę klasy/pedagoga szkolnego/dyrektora szkoły o wystąpieniu takiego zjawiska,

- b) jeśli wiedzę o zajściu posiada nauczyciel niebędący wychowawcą, powinien przekazać informację do wychowawcy klasy, który informuje o fakcie pedagoga szkolnego i dyrektora,
- c) pedagog szkolny i dyrektor szkoły wraz z wychowawcą klasy powinni dokonać analizy zdarzenia i zaplanować dalsze postępowanie,
- d) do obowiązków szkoły należy ustalenie okoliczności zdarzenia i ewentualnych świadków, przeprowadzenie rozmów z ofiarą, świadkami i sprawcami incydentu,
- e) nauczyciel zajęć komputerowych w miarę możliwości zabezpiecza dowody i ustala tożsamość sprawcy cyberprzemocy.

2. Zabezpieczenie dowodów:

- a) należy zabezpieczyć i zarejestrować wszelkie dowody cyberprzemocy,
- b) należy zanotować datę i czas otrzymania materiału, treść wiadomości oraz, jeśli to możliwe, dane nadawcy (nazwę użytkownika, adres e- mail, numer telefonu komórkowego, itp.) lub adres strony WWW, na której pojawiły się szkodliwe treści czy profil.

3. Jak można zarejestrować dowody cyberprzemocy?

- a) telefon komórkowy (nie wolno kasować wiadomości, trzeba zapisywać zarówno tekstowe, jak też zdjęcia, nagrania z dyktafonu czy filmy),
- b) komunikatory (w niektórych serwisach jest możliwość zapisywania rozmów w tzw. archiwach. Jeżeli nie ma takiej możliwości, można rozmowę skopiować do edytora tekstowego i wydrukować),
- c) strona WWW (można zapisać widok strony przez naciśnięcie klawisza CTRL i Print Screen, a następnie wykonać operację "wklej" w dokumencie Word lub Paint),
- d) e-mail (trzeba zapisać wiadomość i to nie tylko treść, ale całą wiadomość, ponieważ może to pomóc w ustaleniu pochodzenia wiadomości).

4. Zidentyfikowanie sprawcy cyberprzemocy:

- a) szkoła podejmuje działania mające na celu identyfikację sprawcy cyberprzemocy,
- b) w sytuacji, gdy ustalenie sprawcy nie jest możliwe, należy skontaktować się z dostawcą usługi w celu usunięcia z Sieci kompromitujących lub krzywdzących materiałów,

- c) w przypadku, gdy zostało złamane prawo, a tożsamości sprawcy nie udało się ustalić, należy bezwzględnie skontaktować się z Policją.

5. Działania wobec sprawcy cyberprzemocy:

- a) w przypadku, gdy sprawca cyberprzemocy jest uczniem szkoły, pedagog szkolny powinien podjąć dalsze działania:

- przeprowadzenie rozmowy z uczniem – sprawcą o jego zachowaniu,
- ustalenie okoliczności zdarzenia, wspólne zastanowienie się nad jego przyczynami i próba rozwiązania sytuacji konfliktowej,
- sprawca powinien dostać jasny i zdecydowany komunikat o tym, że szkoła nie akceptuje żadnych form przemocy,
- z uczniem należy omówić skutki jego postępowania i poinformować o konsekwencjach regulaminowych, jakie zostaną wobec niego zastosowane,
- sprawca powinien zostać zobowiązany do usunięcia szkodliwych materiałów z Sieci,
- należy znaleźć sposoby zadośćuczynienia wobec ofiary cyberprzemocy,
- jeżeli jest kilku sprawców, rozmowy przeprowadza się oddzielnie.

- b) powiadomienie rodziców sprawcy i omówienie z nimi zachowania dziecka:

- należy powiadomić rodziców sprawcy o zdarzeniu oraz zapoznać ich z dowodami i decyzją w sprawie dalszego postępowania, a także o podjętych przez szkołę środkach dyscyplinarnych wobec ich dziecka,
- należy pozyskać rodziców do współpracy i ustalić jej zasady,
- warto opracować projekt kontraktu dla dziecka określający zobowiązania ucznia, rodziców i przedstawicieli szkoły oraz konsekwencje nieprzestrzegania wymagań i terminów realizacji zadań zawartych w kontrakcie.

- c) objęcie sprawcy pomocą psychologiczno-pedagogiczną:

- praca z uczniem powinna zmierzać w kierunku pomocy uczniowi w zrozumieniu zachowania, w zmianie postępowania i postawy ucznia,
- pomoc ta może być udzielona przez pedagoga i psychologa szkolnego,
- w szczególnym przypadku może pojawić się konieczność skierowania ucznia na dalsze badania specjalistyczne i terapię, np. do poradni psychologiczno-pedagogicznej.

6. Środki dyscyplinarne wobec sprawcy:

- a) wobec sprawcy cyberprzemocy szkoła stosuje standardowe kary jak wobec sprawców każdej przemocy, zawarte w Statucie szkoły,
- b) celem sankcji powinno być zatrzymanie przemocy, zapewnienie poczucia bezpieczeństwa poszkodowanemu uczniowi, wzbudzenie w sprawcy refleksji na temat swojego zachowania, pokazanie całej społeczności szkolnej, że cyberprzemoc nie będzie tolerowana,
- c) podejmując decyzję o karze, należy brać pod uwagę:
 - rozmiar i rangę szkody,
 - czas trwania prześladowania,
 - świadomość popełnionego czynu,
 - motywację sprawcy,
 - rodzaj rozpowszechnionego materiału.

7. Działania wobec ofiary cyberprzemocy.

- a) ofiara cyberprzemocy otrzymuje wsparcie psychologiczno-pedagogiczne, a następnie pedagog szkolny/psycholog opracowuje plan wsparcia zgodnie z Rozdziałem XI,
- b) podczas rozmowy z uczniem, który jest ofiarą cyberprzemocy, należy zapewnić go o tym, że postąpił właściwie, zgłaszając wydarzenie. Powinno mu się powiedzieć, że rozumie się, jak w trudnej jest sytuacji i zapewnić go, że nikt nie ma prawa tak się wobec niego zachowywać. Ważne jest stanowcze zapewnienie, że szkoła nigdy nie będzie tolerowała aktów przemocy,
- c) dziecko-ofiara powinno otrzymać poradę, jak ma się zachować, aby zapewnić sobie poczucie bezpieczeństwa: nie utrzymywać kontaktów ze sprawcą, nie kasować dowodów, tj. e-maili, SMS-ów, MMS-ów, zdjęć, filmów. Ważna jest też zmiana danych kontaktowych, np. na komunikatorze, zmiana adresu e-mail, a nawet w szczególnie trudnych sytuacjach numeru telefonu (oczywiście robią to rodzice),
- d) podczas rozmowy bardzo ważna jest obserwacja dziecka i zwrócenie uwagi na jego pozawerbalne zachowania (zażenowanie, smutek, poczucie winy),

- e) bardzo ważne jest monitorowanie sytuacji ucznia w kierunku rozpoznania ewentualnych aktów odwetu wobec niego. Rodzice dziecka muszą być poinformowani o zdarzeniu i dostać wsparcie i poradę ze strony szkoły (pedagog, wychowawca, dyrektor).

8. Ochrona świadków, którzy zgłaszają zdarzenie:

Ważne, by w wyniku interwencji nie narażać świadka na groźby i zdarzenia ze strony sprawcy. Całe postępowanie powinno być prowadzone w sposób bardzo dyskretny i poufny. Jeżeli tak nie będzie, dziecko może bać się, że wobec niego też może wystąpić takie zdarzenie i zostanie nazwany „donosicielem”. Dlatego podczas takiej rozmowy pedagog, wychowawca, dyrektor powinien wzbudzić swoim zachowaniem zaufanie oraz poczucie bezpieczeństwa, wykazać zrozumienie i empatię. Należy powiedzieć uczniowi, że postąpił właściwie, że wymagało to od niego odwagi. Należy zapewnić go o dyskrecji i nie ujawniać jego danych osobowych nikomu poza Policją.

9. Sporządzenie dokumentacji z zajścia:

Pedagog/psycholog szkolny zobowiązany jest do sporządzenia notatki służbowej z rozmów ze sprawcą, poszkodowanym, ich rodzicami oraz świadkami zdarzenia. Jeżeli rozmowa odbywała się np. w obecności innego nauczyciela, również on powinien ją podpisać. Jeżeli zabezpieczono jakieś dowody, powinny być załączone do dokumentacji.

10. Powiadomienie sądu rodzinnego i Policji:

- a) w przypadku odmowy współpracy ze szkołą przez rodziców lub ich niestawiania się w niej, szczególnie gdy uczeń - sprawca nie zaniechał dotychczasowego postępowania, konieczne jest zawiadomienie o sprawie sądu rodzinnego. Należy to zrobić szczególnie kiedy pojawiają się informacje o innych przejawach demoralizacji ucznia. Podobnie postępuje się, gdy szkoła wykorzysta wszystkie dostępne środki, a uczeń nie wykazuje poprawy zachowania,
- b) w wypadku drastycznych aktów agresji z naruszeniem prawa dyrektor szkoły zgłasza ten fakt Policji, która prowadzi dalsze działania.

Rozdział XII

Zasady ochrony wizerunku i danych osobowych dzieci w Zespole Szkół Geodezyjno – Drogowych i Gospodarki Wodnej im. Gabriela Narutowicza w Krakowie

§ 1

Nasze wartości

1. Szkoła zapewnia najwyższe standardy ochrony danych osobowych dzieci zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.
2. W naszych działaniach kierujemy się odpowiedzialnością i rozumą wobec utrwalania, przetwarzania, używania i publikowania wizerunków dzieci.
3. Dzielenie się zdjęciami i filmami z naszych aktywności służy celebrowaniu sukcesów dzieci, dokumentowaniu naszych działań i zawsze ma na uwadze bezpieczeństwo dzieci.

§ 2

Dbamy o bezpieczeństwo wizerunków dzieci poprzez:

1. Pisemną zgodą rodziców małoletnich na robienie i publikowanie zdjęć/ nagrań.
2. W przypadku podejrzenia niewłaściwego rozpowszechniania wizerunku, danych osobowych, w tym danych wrażliwych, Dyrektor niezwłocznie rejestruje i zgłasza zdarzenie Inspektorowi Ochrony Danych.
3. Rezygnację z ujawniania jakichkolwiek informacji wrażliwych o dziecku dotyczących m.in. stanu zdrowia, sytuacji materialnej, sytuacji prawnej i powiązanych z wizerunkiem dziecka (np. w sytuacji zbiórek indywidualnych organizowanych przez naszą szkołę).
4. Zmniejszenie ryzyka kopiowania i nieestosownego wykorzystania zdjęć/nagrań dzieci poprzez przyjęcie zasad:
 - wszystkie dzieci znajdujące się na zdjęciu/naganiu muszą być ubrane, a sytuacja zdjęcia/nagrania nie jest dla dziecka poniżająca, ośmieszająca ani nie ukazuje go w negatywnym kontekście,
 - zdjęcia/nagrania dzieci powinny się koncentrować na czynnościach wykonywanych przez dzieci i w miarę możliwości przedstawiać je w grupie.

§ 3

Rejestrowanie wizerunków dzieci do użytku Zespołu Szkół Geodezyjno-Drogowych i Gospodarki Wodnej im. Gabriela Narutowicza w Krakowie

W sytuacjach, w których nasza instytucja rejestruje wizerunki dzieci do własnego użytku, deklarujemy, że:

1. Dzieci i rodzice/opiekunowie prawni zawsze będą poinformowani o tym, że dane wydarzenie będzie rejestrowane.
2. Zgoda rodziców/opiekunów prawnych na rejestrację wydarzenia zostanie przyjęta przez nas na piśmie.
3. Jeśli rejestracja wydarzenia zostanie zlecona osobie zewnętrznej (wynajętemu fotografowi lub kamerzyście) zadbamy o bezpieczeństwo dzieci i młodzieży poprzez:
 - zobowiązanie osoby/firmy rejestrującej wydarzenie do przestrzegania niniejszych wytycznych,
 - zobowiązanie osoby/firmy rejestrującej wydarzenie do noszenia identyfikatora w czasie trwania wydarzenia,
 - niedopuszczenie do sytuacji, w której osoba/firma rejestrująca będzie przebywała z dziećmi bez nadzoru pracownika naszej instytucji,
 - poinformowanie rodziców/opiekunów prawnych oraz dzieci, że osoba/firma rejestrująca wydarzenie będzie obecna podczas wydarzenia i upewnienie się, że rodzice/opiekunowie prawni udzielili pisemnej zgody na rejestrowanie wizerunku ich dzieci.
4. Jeśli wizerunek dziecka stanowi jedynie szczegół całości takiej, jak zgromadzenie, krajobraz, impreza publiczna, zgoda rodziców/opiekunów prawnych dziecka nie jest wymagana.

§ 4

Rejestrowanie wizerunków dzieci do prywatnego użytku

W sytuacjach, w których rodzice/opiekunowie lub widzowie szkolnych wydarzeń, uroczystości itd. rejestrują wizerunki dzieci do prywatnego użytku, informujemy na początku każdego z tych wydarzeń o tym, że:

1. Wykorzystanie, przetwarzanie i publikowanie zdjęć/nagrań zawierających wizerunki dzieci i osób dorosłych wymaga udzielenia zgody przez te osoby, w przypadku dzieci – przez ich rodziców/opiekunów prawnych.

2. Zdjęcia lub nagrania zawierające wizerunki dzieci nie powinny być udostępniane w mediach społecznościowych ani na serwisach otwartych, chyba że rodzice lub opiekunowie prawni tych dzieci wyrażą na to zgodę.
3. Przed publikacją zdjęcia/nagrania on-line zawsze warto sprawdzić ustawienia prywatności, aby upewnić się, kto będzie mógł uzyskać dostęp do wizerunku dziecka.

§ 5

Rejestrowanie wizerunku dzieci przez osoby trzecie i media

1. Jeśli przedstawiciele mediów lub dowolna inna osoba będą chcieli zarejestrować organizowane przez nas wydarzenie i opublikować zebrany materiał, muszą zgłosić taką prośbę wcześniej i uzyskać zgodę dyrekcji. W takiej sytuacji upewnimy się, że rodzice/opiekunowie prawni udzielili pisemnej zgody na rejestrowanie wizerunku ich dzieci. Oczekujemy informacji o:
 - imieniu, nazwisku i adresie osoby lub redakcji występującej o zgodę,
 - uzasadnieniu potrzeby rejestrowania wydarzenia oraz informacji, w jaki sposób i w jakim kontekście zostanie wykorzystany zebrany materiał,
 - podpisanej deklaracji o zgodności podanych informacji ze stanem faktycznym.
2. Personelowi szkoły nie wolno umożliwiać przedstawicielom mediów i osobom nieupoważnionym utrwalania wizerunku dziecka na terenie szkoły bez pisemnej zgody rodzica/opiekuna prawnego dziecka oraz bez zgody dyrekcji.
3. Personel szkoły nie kontaktuje przedstawicieli mediów z dziećmi, nie przekazuje mediom kontaktu do rodziców/opiekunów prawnych dzieci i nie wypowiada się w kontakcie z przedstawicielami mediów o sprawie dziecka lub jego rodzica/opiekuna prawnego. Zakaz ten dotyczy także sytuacji, gdy pracownik jest przekonany, że jego wypowiedź nie jest w żaden sposób utrwalana.
4. W celu realizacji materiału medialnego dyrekcja może podjąć decyzję o udostępnieniu wybranych pomieszczeń instytucji dla potrzeb nagrania. Dyrekcja podejmując taką decyzję, poleca przygotowanie pomieszczenia w taki sposób, aby uniemożliwić rejestrowanie przebywających na terenie instytucji dzieci.

Zasady postępowania w przypadku niewyrażenia zgody na rejestrowanie wizerunku dziecka

Jeśli dzieci, rodzice lub opiekunowie prawni nie wyrazili zgody na utrwalenie wizerunku dziecka, będziemy respektować ich decyzję. Z wyprzedzeniem ustalimy z rodzicami/opiekunami prawnymi i dziećmi, w jaki sposób osoba rejestrująca wydarzenie będzie mogła zidentyfikować dziecko, aby nie utrzymywać jego wizerunku na zdjęciach indywidualnych i grupowych.

Rozdział XIII

Monitoring stosowania Standardów

1. Dyrektor Szkoły wyznacza Panią Marię Kruk jako osobę odpowiedzialną za Standardy Ochrony Małoletnich w szkole.
2. Osoba, o której mowa w punkcie poprzedzającym, jest odpowiedzialna za monitorowanie realizacji Standardów, reagowanie na sygnały ich naruszenia i prowadzenie rejestru zgłoszeń oraz za proponowanie zmian w dokumencie.
3. Osoba, o której mowa w pkt. 1 niniejszego paragrafu, raz na 12 miesięcy przeprowadza wśród pracowników szkoły ankietę monitorującą poziom realizacji Standardów. Wzór ankiety stanowi Załącznik nr 4 do niniejszych Standardów.
4. W ankiecie pracownicy szkoły mogą proponować zmiany Standardów oraz wskazywać naruszenia zapisów Standardów w szkole.
5. Osoba, o której mowa w pkt. 1 niniejszego paragrafu, dokonuje opracowania wypełnionych przez pracowników szkoły ankiet. Sporządza na tej podstawie raport z monitoringu, który następnie przekazuje Dyrektorowi Szkoły.
6. Dyrektor Szkoły wprowadza do Standardów niezbędne zmiany i ogłasza pracownikom, dzieciom i ich opiekunom nowe brzmienie Polityki.

Rozdział XIV

Przepisy końcowe

1. Standardy Ochrony Małoletnich wchodzi w życie z dniem ich ogłoszenia.
2. Ogłoszenie następuje w sposób dostępny dla pracowników szkoły, dzieci i ich opiekunów, a dokument udostępniony jest na stronie internetowej szkoły oraz w szkolnej bibliotece.
3. Każdy pracownik ma obowiązek zapoznać się z ww. dokumentem.
4. Rodzice/opiekunowie prawni małoletnich zapoznawani są z ww. dokumentem każdorazowo na początku roku szkolnego, co poświadczają własnoręcznym podpisem. Wzór oświadczenia stanowi Załącznik nr 5.
5. Małoletni uczniowie zapoznawani są z ww. dokumentem na zajęciach z wychowawcą na początku roku szkolnego, co poświadczają własnoręcznym podpisem. Wzór oświadczenia stanowi Załącznik nr 5.

WZÓR ZAWIADOMIENIA O PODEJRZENIU PRZESTĘPSTWA:

Kraków,

.....

.....

(dane zawiadamiającego)

Prokuratura Rejonowa w

ZAWIADOMIENIE o podejrzeniu popełnienia przestępstwa

Zgodnie z art. 304 § 1 kpk zawiadamiam o podejrzeniu popełnienia przestępstwa
znęcania się nad małoletnimi oraz (zamieszkałymi) przez
.....(zamieszkałych.....) w okresie od do (tj. art. 207 kk),
poprzez.....

UZASADNIENIE

.....

(podpis zawiadamiającego)

WZÓR ZAWIADOMIENIA SĄDU OPIEKUŃCZEGO NA PODSTAWIE ART. 572 KPC

Kraków,

Sąd Rejonowy

Wydział Rodzinny i Nieletnich

Adres:

WNIOSEK O WGLĄD W SYTUACJĘ RODZINY

I WYDANIE ZARZĄDZEŃ W ZWIĄZKU Z ZAGROŻENIEM DOBRA DZIECKA

Na podstawie art. 572 Ustawy z dnia 17 listopada 1964 r - Kodeks postępowania cywilnego
(Dz. U. 1964 Nr 43 poz. 296 z późn. zmianami):

1. zawiadamiamy o zagrożeniu dobra.....ucznia. kl., S.,
zam.....
2. W związku z zagrożeniem dobra dziecka wnosimy o wydanie odpowiednich zarządzeń
w trybie art. 109 kro.
3. Wnosimy o udzielenie informacji o wszczęciu postępowania z urzędu lub braku podstaw do
jego wszczęcia z urzędu w zgłaszanej sprawie.

UZASADNIENIE

.....
(podpis zawiadamiającego)

Karta Interwencji

Imię i nazwisko dziecka		
Przyczyna interwencji (forma krzywdzenia)		
Osoba zawiadamiająca o podejrzeniu krzywdzenia		
Osoba przyjmująca zgłoszenie o interwencji		
Opis działań podjętych przez pedagoga/psychologa	Data	Działanie
Spotkania z opiekunami dziecka	Data	Opis spotkania
Forma podjętej interwencji (zakreślić właściwe)	Zawiadomienie prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa Zawiadomienia sądu opiekuńczego na podstawie art. 572 kpc Zawiadomienie Policji Inny rodzaj interwencji. Jaki?	
Dane dotyczące interwencji (nazwa organu, do którego zgłoszono interwencję) i data interwencji.		
Wyniki interwencji	Data	Działanie

Monitoring standardów – ankieta

	Tak	Nie
1. Czy znasz standardy ochrony dzieci przed krzywdzeniem obowiązujące w szkole, w której pracujesz?		
2. Czy znasz treść dokumentu Polityka ochrony dzieci przed krzywdzeniem?		
3. Czy potrafisz rozpoznawać symptomy krzywdzenia dzieci?		
4. Czy wiesz, jak reagować na symptomy krzywdzenia dzieci?		
5. Czy zdarzyło Ci się zaobserwować naruszenie zasad zawartych w Polityce ochrony dzieci przed krzywdzeniem przez innego pracownika?		
a) Jeżeli tak – jakie zasady zostały naruszone? (odpowiedź opisowa)		
b) Czy podjąłeś/aś jakieś działania? Jeśli tak – jakie, jeśli nie – dlaczego? (odpowiedź opisowa)		
6. Czy masz jakieś uwagi/poprawki/sugestie dotyczące Polityki ochrony dzieci przed krzywdzeniem? (odpowiedź opisowa)		

Oświadczenie

Ja, niżej podpisany/a, oświadczam, że zapoznałem/am się z dokumentacją wchodzącą w skład Standardów Ochrony Małoletnich obowiązującą w Zespole Szkół Geodezjno-Drogowych i Gospodarki Wodnej im. Gabriela Narutowicza w Krakowie i przyjmuję ją do wiadomości.

.....

data, podpis